ПЛАН УПРАВЉАЊА СПЕЦИЈАЛНИМ РЕЗЕРВАТОМ ПРИРОДЕ “ОБЕДСКА БАРА”

У сусрет природи!

VOJVODINAŠUME

OBEDSKA BARA

План управљања
СРП "Обедска бара"
2021-2030

Аутор: ЈП "Војводинашуме"

Прерадовићева 2

21 131 Петроварадин

Србија

Тел +381 21 431 144

е-маил: info@vojvodinasume.rs

Петроварадин, Сремска Митровица / Србија

Март, 2020

САДРЖАЈ

1. УВОД 9
1.1. Специјални резерват природе „Обедска бара“ 9
1.2. Међународни статус Специјалног резервата природе „Обедска бара“ 10
2. ОКВИР УПРАВЉАЊА СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „ОБЕДСКА БАРА“ 11
2.1. Национални и међународни контекст 11
2.2. Законодавни оквир 11
2.3. Управљање СРП “Обедска бара“ 11
3. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ, КАО И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА 13
3.1. Природне вредности и ресурси 13
3.1.1. Геологија, хидрологија, тло 13
3.1.2. Клима 14
3.1.3. Предели 14
3.1.4. Земљишни покривач 15
3.1.5. Станишта – биотоп 15
3.1.5.1. Биљне заједнице *15*
3.1.6. Врсте 17
3.1.6.1. Гљиве *18*
3.1.6.2. Флора *18*
3.1.6.3. Фауна *18*
3.2. Створене вредности 23
4. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА 28
5. ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА ГЛАВНИХ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА 29
6. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И УСКЛАЂЕНОГ РАЗВОЈА 30
7. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА 32
8. ПРОСТОРНУ ИДЕНТИФИКАЦИЈУ ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА 34
8.1. Концепт зонирања 34
8.2. Систем зонирања 34
9. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ 38
9.1. Општи циљеви заштите 38
9.1.1. Научно-истраживачки и образовни рад 39
9.1.2. Праћење стања (мониторинг) 39
9.2 Активне мере заштите екосистема, станишта и врста 40
9.3. Изградња инфраструктуре 40

9.3.1. Изградња визиторског центра 41
9.3.2. Изградња туристичко-едукативне стазе 41
9.4. Сарадња 41
9.5. Унапређење капацитета управљача 41
9.6. Коришћење простора и природних вредности 41
9.7. Уређење и развој простора 42
9.8. Намена и режими коришћења земљишта 42
9.9. Промоција 42
9.10. Учешће јавности 42
9.11. Културна баштина 42
9.12. Туризам и систем посећивања 43
10. ПРИОРИТЕТНЕ ЗАДАТКЕ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА 44
11. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ 47
12. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ ПРОСТОРА 61
13. СТУДИЈСКУ (ИСТРАЖИВАЧКУ), ПРОГРАМСКУ, ПЛАНСКУ И ПРОЈЕКТНУ ДОКУМЕНТАЦИЈУ ПОТРЕБНУ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ ...66
14. ОБЛИЦИ САРАДЊЕ И ПАРТНЕРСТВА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ 67
15. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА 69
16. АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА СПРОВОЂЕЊУ ПЛАНА СА ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И НАЧИН ОЦЕНЕ УСПЕШНОСТИ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ 72
17. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ДРУГЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА 73

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

СРП	Специјални резерват природе
ГВО	Грабоваћко-Витојевачко острво
ГЈ	Газдинска јединица
ЕКО-туризам	Развој туризма путем коришћења природних вредности
ЕТНО-туризам	Развој туризма путем коришћења културних вредности
ЗП	Заштићено подручје
КЕС	Кружна едукативна стаза
НВО	Невладина организација (удружење грађана)
Л1,2,3..	Локације
ЛД	Лични доходак
МИС	Млади истразивачи Србије
ШГ	Шумско газдинство
Ц	Цирка
EECONET	Европска еколошка мрежа
EMERALD	Емералд подручје
IBA	Значајно подручје за птице
IUCN	Међународна унија заштите природе
IPA	Значајно подручје за биљке
UNESCO Natural Heritage	Светска природна баштина
UNESCO MAB	Резерват биосфере Унеско програм човек и биосфера
RAMSAR	Значајна влажна подручја
WEB	Интернет презентација

ПРЕДГОВОР

Пред Вама је План управљања Специјалним резерватом природе „Обедска бара“. План управљања за заштићено подручје представља значајан документ као важан алат за обављање свих Законом предвиђених активности Управљача.

Планом управљања ближе се планира сваки аспект рада Управљача у наредних десет година, било да се ради о научним истраживањима, конкретним активностима заштите и очувања врста и еколошких система, развоју система посећивања или институционалном јачању самог Управљача и едукацији његових запослених.

План управљања Специјалним резерватом природе „Обедска бара“ је резултат тимског рада колега. У њему су уз израђиваче активно учествовали запослени код Управљача, Министарство заштите животне средине, Покрајински секретеријат за заштиту животне средине, Покрајински завод за заштиту природе, и бројне институције и појединци.

Ово је други десетогодишњи план управљања резерватом и на основу искуства током спровођења првог плана смо увидели потребе и недостатке које смо уградили у наредни десетогодишњи план.

Захваљујемо свима који су учествовали у изради овога Плана управљања, а све оне који су на било који начин заинтересовани за простор Специјалног резервата природе „Обедска бара“ и рад Управљача позивамо да нам се придруже у креирању и спровођењу акционих планова и својим сугестијама помогну бољем спровођењу плана. Вјерујемо да ћемо тако допринети заједничком циљу – очуваној природи Специјалног резервата природе „Обедска бара“ на добробит свих.

Петроварадин, Сремска Митровица, септембар 2020.

СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ „ОБЕДСКА БАРА“

Основни подаци	
Назив заштићеног подручја	**Обедска бара**
Категорија заштићеног подручја	**Специјални резерват природе**
Датум проглашења заштићеног подручја	**31.08.1994**
Површина	**9.820,00 ха**
Планско раздобље плана управљања	**2021-2030**
Управљач	**ЈП „Војводинашуме“** Прерадовићева 2 21 131 Петроварадин Тел/факс: 021 431 144 **Шумско газдинство „Сремска Митровица“** Паробродска 2 22 000 Сремска Митровица Тел/факс: 022 612 949 **Радна јединица Купиново** Бранка Маџаревића 34 22419 Купиново Тел/факс: +381 22 2 438 194 **Радна јединица Кленак** Савска 86 22 424 Кленак Тел/факс: +381 22 445 234
Документациона основа управљања	- Закон о заштити природе - Уредба о заштити и развоју - План управљања - Програм управљања - Правилник о чуварској служби и унутрашњем реду - Одлука о накнадама за коришћење заштићеног подручја - Решење о условима заштите природе за израду Плана управљања СРП „Обедска бара“ (2021-2030) издати од стране Покрајинског завода за заштиту природе бр. 03-2177/2 од 29.08.2019. год.; - Мишљење на уграђеност услова заштите природе у План управљања СРП „Обедска бара“ (2021-2030) издати од стране Покрајинског завода за заштиту природе бр.03-2405/2 од 12.10.2020. год.; - Мишљење о Одлуци о неприступању изради стратешке процене утицаја на животну средину на Плана управљања СРП „Обедска бара“ (2021-2030) издатих од стране Покрајинског завода за заштиту природе, бр. 03-2516/2 од 12.10.2020. год.; - Мишљење о Одлуци о неприступању изради стратешке процене утицаја на животну средину на Плана управљања

	СРП „Обедска бара“ (2021-2030) издатих од стране Покрајинског секретеријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство, бр. 104-322-394/2020-06 од 14.10.2020. год.; - Водни услови за израду Плана управљања СРП „Обедска бара“ (2021-2030) издати од Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство бр.104-325-27/2020-04 од 14.10.2020. год. - Мишљење у поступку издавања водних услова за израду Плана управљања СРП „Обедска бара“ (2021-2030) издатих од стране ЈП Воде Војводине, бр.II-533/6-20 од 06.10.2020. год.

1. УВОД

1.1. Специјални резерват природе „Обедска бара“

Република Србија одликује се богатством биљног и животињског света, и као таква представља значајан део европске природне баштине. Обедска бара је једно од два најстарија заштићена природна добра на свету. Прва заштита датира из 1874 године, затим 1908; 1919; 1968 и 1994 године. У 19. веку је то било строго чувано ловиште Аустроугарске монархије, а након Првог светског рата заштићени простор и ловиште Краљевине СХС. После Другог светског рата, установљена је заштита као Строги резерват природе. Затим је 1968. Општина Пећинци прогласила је Природни резерват на 17.501 ha, са чак три различита природна добра која су се надовезивала једно на друго (строги природни резерват 602 ha, научноистраживачки резерват 766 ha, предео нарочите природне лепоте 16.133 ha). Од 1994. године заштита је обједињена успостављањем Специјалног резервата природе „Обедска бара”, проглашеног од стране Владе Републике Србије на површини од 9.820 ha.

Налази се у југо-западном Срему, између насеља Грабоваца, Обрежа, Ашање, Купинова, Прогара и реке Саве. Простире се на територији општина Пећинци и Рума. Границу подручја чини пут Грабовци-Обреж, делом пута Обреж-Ашања, линије северно од Обедске баре, канал Вок, од Купинова до реке Саве. Јужна граница се протеже током реке Саве.

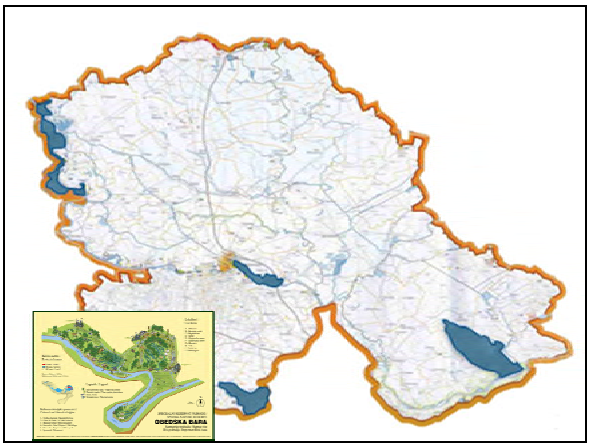

Слика 1. Географски положај СРП „Обедска бара“

У ужем смислу, Обедска бара представља меандар реке Саве, чији је садашњи ток померен нешто јужније па је бара изолована од реке, а са њом се везује каналом Вок (са југоисточне стране) и Ревеница (северо-западне стране).

Обедска бара пружа се лучно (у облику потковице) између насеља Обрежа и Купинова. Дужина лука баре је око 13,5 км, ширина максимално износи 750 м. Површина корита баре се мења а због засипања и зарастања, она данас износи око 7 км2. Надморска висина варира од 71 м' – 73 м'.

Заштићено подручје СРП „Обедска бара“, карактерише у следеће вредности:

- **Аутентичност** – представља изворни сплет бара, мочвара, ливада и шума са изузетно очуванм и богатми биодиверзитетом
- **Репрезентативност** – највеће плавно подручје у нашој земљи, као ретензија и природна одбрана од поплава

- **Разноликост** – она представља природни феномен, богаства врста и еколошких процеса, насталих природним екосистемима отворених окана, бара, влажних ливада, и на вишим теренима шумама.
- **Интегралност** – различити станишни услови су интегрисани у еколошку целину која је условљена микрорељефом и водним режимом поземних и површинских вода.
- **Пејсажне и историјске вредности** – динамична смена пејзажа шуме, воде, ливада и сл., и богатство културног наслеђа подручја Град Купиник, црква Мајке Ангелине, Црква Светог Луке и др., представља туристички потенцијал.
- **Угроженост**- се манифестује у климатским променама и високим степеном еутрофизације који угрожава опстанак Обедске баре.

1.2. Међународни статус Специјалног резервата природе „Обедска бара“

Рамсарско подручје, прво у бившој СФРЈ проглашено и уписано у рамсарску листу влажних подручја 1977 год., је СРП „Обедска бара“. Површина Рамсарског подручја износи 17.501 ха. Представља мочварна станишта посебно значајно за очување птица мочварица. Она је, 1989 године проглашена за европско значајно подручје птица, од стране међународне организације Brid Life International(IBA). У 2009 години је извршена ревизија IBA подручја, па је на Обедској бари повећана површина на 29.923 ха (IBA-code RS009). У 2005 години Обедска бара је проглашена за подручје од посебног значаја за биљке Европе према одлуци организације Plant Life Europae(IPA). Emerald mreža u Republici Srbiji је као пројекат обухатила и детаљно је обрађена Обедска бара. Сем тога, резерват је одређен као подручје Србије за које ће се радити номинација за упис на листу резервата биосфере у оквиру програма UNESCO MAB-Човек и Биосфера. Такође подручје је 2011 год., урађено као пилот подручје за Naturu 2000.

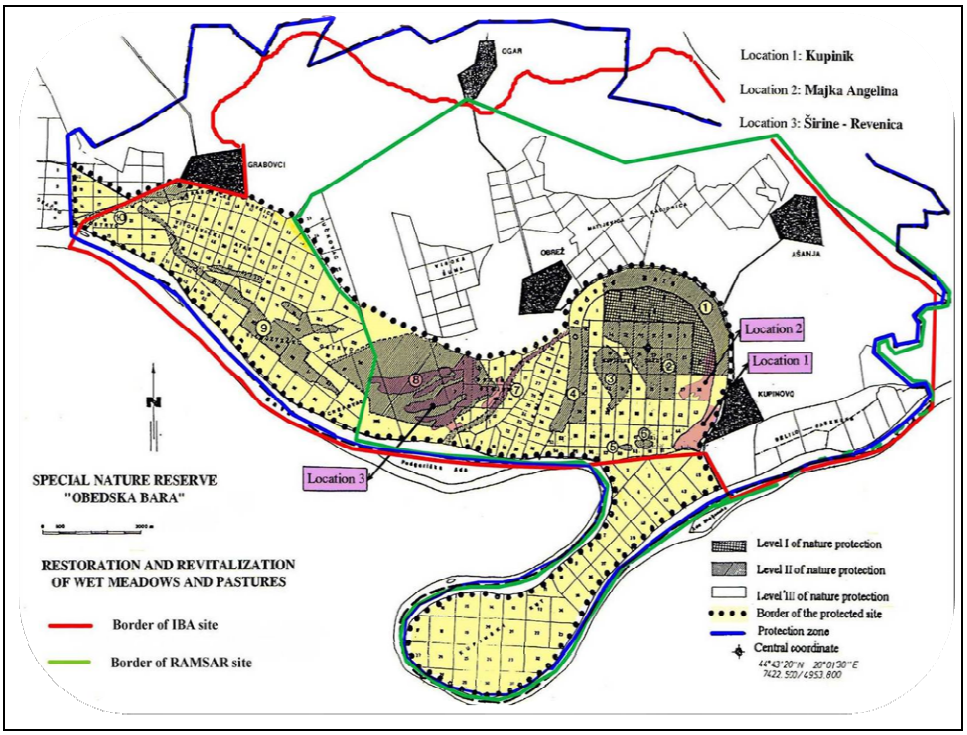

Слика 2. Границе подручја за птице, рамсарског подручја, резервата и заштитне зоне

2. ОКВИР УПРАВЉАЊА СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „ОБЕДСКА БАРА“

2.1. Национални и међународни контекст

Обедска бара је Уредбом о заштити 1994. године стављена под заштиту као Специјални резерват природе, заштићено природно добро од изузетног значаја и сврстава се у I категорију. У наредном периоду је потребно усагласити Уредбу о заштити специјалног резервата природе „Обедска бара“ са Законом о заштити природе.

Према IUCN – Међународне уније заштите и очувања природе (World Conservation Union) чије је седиште Гланду – Швајцарска, која подстиче, помаже друштвима широм свта да штите диверзитет природе и обезбеде еколошки одрживо и равномерно коришћење природних ресурса, Обедска бара је сврстана у IV категорију подручја управљања станишта и врстама.

2.2. Законодавни оквир

Заштита природе у Републици Србији уређена је са више правних прописа. За Специјални резерват природе „Обедска бара“ основни правни пропис је Закон о заштити природе (Сл.Гл.РС бр. 36/2009, 88/2010 - испр., 14/2016 и 95/2018 - др. закон) и пратећа подзаконска акта. Овим Законом се дефинишу категорије заштићеног подручја и основни документи управљања. Затим, Уредба о заштити и развоју СРП “Обедска бара“, у којој су дате мере извођења радова за режиме-степене заштите и која дефинише управљача заштићеним подручјем. У доношењу уредбе о заштити учествује Завод за заштиту природе. Сем наведеног, Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби, једним делом дефинише мере заштите очувања и коришћења заштићеног подручја. Одлуке о накнадама за коришћење заштићеног подручја СРП“Обедска бара“, којим се одређује висина и начин утврђивања и плаћања накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Све активности везане за управљање заштићеним подручјем и њихово спровођење су у надлежности Министарства за заштиту природе. Стручни послови на заштићеном подручју су поверени Покрајинском заводу за заштиту природе.

2.3. Управљање СРП “Обедска бара“

Уредбом о заштити СРП„Обедска бара“ из 1994 год., одређен је управљач Специјалног резервата проироде „Обедска бара“, ЈП „Србијашуме“-Шумско газдинство „Сремска Митровица“. Доношењем закона о преносу надлежности из 2002. године управљање је пренето на ЈП „Војводинашуме“-део предузећа Шумско газдинство „Сремска Митровица“, чије су обавезе:

- Управљање заштићеним природним добром на начин да се у потпуности спроведе успостављени режими заштите и очува природно добро;
- Обезбеђивање услова за спровођење научно-истраживачких, културних, васпитно-образованих, информативно-пропагадних и других активности;
- Обезбеђује успостављање и развој дозвољених делатности, односно развојних функција заштићеног подручја на прописан начин;
- Обезбеђује финансијска средства из средстава: Буџет Републике, сопствена средства, пројекна средства, из других извора.

У циљу спровођења активности и послова у оквиру ЈП „Војводинашуме“, формирана је служба за заштиту природе. Шеф службе (мастер.инг.шумарства) са седиштем у Новом Саду, кординира самосталне референте за заштиту природе у шумским газдинствима. Самостални референти кординирају шефа радних јединица,

управнике резервата и дају им конкретне задатке који треба да се спроводе на терену. Управник резервата исте преноси на пословође, водича који у оквиру својих надлежности организују свој рад преко пословођа, руковаоца машинама и чуварске службе у резервату. Расположиви капацитет и предности за развој Плана управљања су:

- Вишедеценијско искуство у пословима управљања шумским, барским и ливадским екосистемима
- Развијена свест о неопходним активним мерама управљања и комисним решењима за рачличите учеснике
- Обезбеђен капацитет опреме и инфраструктуре, који се може користити у методама рада
- Потенцијал локалне заједнице и јачање НВО
- Добра сарадња са државним и стручним институцијама
- Укључивање међународних организација кроз пројекте и едукације
- Формирање и унапређење туристичке понуде
- Традиционално одржавање међународног волонтерског кампа у организацији МИС и археолошког кампа у организацији „Зеленог погледа“, Министарства спорта и омладине, Општине Пећинци, и др.

Слика 5. ГЈ „Купинске греде“

3. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ, КАО И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

3.1. Природне вредности и ресурси

Основне карактеристике природних вредности Специјалног резервата природе „Обедска бара“ чине интегралност екосистема, бара, мочвара, водених окана, шумских састојина и ливада, условљена сезонским плављењем и сплетом депресија, греда и лесних тераса, од чега зависи опстанак изворног живог света и његових заједница. Екосистемски и специјски диверзитет Обедске баре представља једну од њених темељних вредности. На релативно малом простору је распростањено око 30 водених и мочварних, шумских фитоценоза. Доказано богаство фауне птица је 226 врста, сисара 50, водоземаца 13, гмизаваца 11, риба 16, инсеката преко 300, зоопланктона преко 200, гљива око 180, биљака 500 и маховина 50 врста. Због наведеног, „Обедска бара“ спада у један од најбогатијих и најочуванијих рефугијума живог света у панонском басену.

3.1.1. Геологија, хидрологија, тло

На простору Обедске баре у геолошком смислу се издвајају две целине: алувијална раван реке Саве и лесна тераса. Алувијална раван реке Саве, простире се у ширини 1,5-7 км уз реку. Најужа је јужно и источно од насеља Купиново, а најшира наспрам Обедске баре. Висина варира од 71 м` у депресијама ГЈ “Купински кут“ до 76 м` на обалским границама. Подручје је између 440 38` 02“ и 440 46` 05“ северне географске ширине (N) и 190 47` 16“, 200 03` 30“ источне географске дужине (I), а централна географска кордината је 440 33` 20“ (N) и 200 01` 30“ (E) по Гриничу.

Алувијална раван је настала акумулацијом флувијалног материјала муља и песка. Основни облик рељефа алувијалне равни су обалске греде и уске издужене депресије. Лесна тераса представља другу флувијалну целину. Облици рељефа на лесној тераси су слабо изражени. Педолошки, подручје је веома разнолико. На малом простору сусрећу се различити типови земљишта и то: чернозем, очуван на вишим теренима, док на нижим теренима услед утицаја подземних вода је деградиран и јавља се као карбонатни, безкарбонатни и са знацима забарења. Ритска карбонатна црница налази се на најнижем терену.

Богата је хумусом, а испод хумусног слоја је глеј. Гајњача заузима највећу површину земљишта у ужој околини Обедске баре. У ужем подручју Обедске баре, од слатинастог земљишта се претежно среће солођ. Алувијална земљишта заузимају алувијалну раван реке Саве, настају на алувијалном наносу који се још увек таложи. Заступљена су два подтипа (песковито и иловасто алувијално земљиште) и једна варијанта (забарено алувијално земљиште). У хидролошком погледу предметно подручје је богато подземном и површинском водом. Једна од најинтересантнијих очуваних бара-мртваја је Обедска бара, као и два најтипичнија меандра у Србији, Орлача и Купински кут. Обедска бара је на западу, преко баре Ревенице повезана са коритом реке Саве.

Дубљи делови баре (окна) имају воде током целе године. Снабдевање водом се врши притицањем подземних вода са лесне терасе, инфлуацијом високих вода реке Саве, површинским сливањем атмосферских вода са околног вишег земљишта и површинским притицањем Савиних вода за време високих водостаја. Приливање Савиних вода врши се у западне делове, кроз више бара између места Грабоваца и Обрежа, чије се вода преко баре Ревенице преливају у Обедску бару и кроз канал Дубока Думача, ископан према кориту реке Саве. У исто време и источни део баре продире вода кроз канал Вок који спаја корито реке Саве са градским окном. У време високих вода река Сава у широком фронту прелива Обедску бару и она постаје активан

ток реке Саве. Подручје резервата губи подземну воду за време ниских водостаја реке, а одводњава се каналом Вок. Термички услови у Обедској бари су резултат климе, географског положаја и релативно мале дубине њених окана.

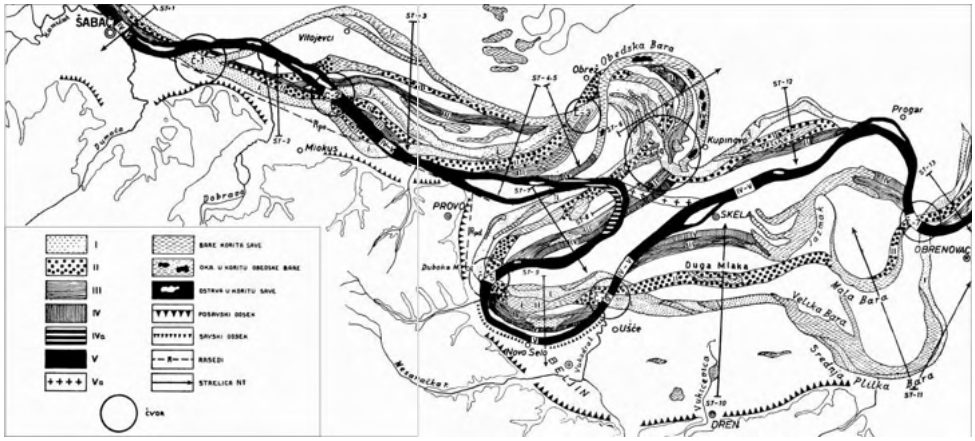

Слика 6. Шематски приказ положаја Саве у холоцену и промена тока реке (према Марковићу 1961)

3.1.2. Клима

У погледу климе, подручје Обедске баре као и цела Војводина спада у област континенталне климе. По Вујићу, ваздушна струјања из Влашке низије продиру преко Ђердапа и делом реке Дунава, која се ублажују утицајем атланске климе са северо-запада, као и јужним струјањима. Због тога је клима у Војводини ублажена, континентална, панонска. У најјужнијем делу Панонске низије, јављају се одређена одступања. Према Славнићу „Срем спада у периферније, хумиднији и топлији део Војводине“.

Температура представља веома значајан фактор за вегетацију и посматрана у десетогодишњем периоду (2009-2018 год.). Средња годишња темература износила је 13,20 С, а просечна температура за вегетациони период мај-октобар на бази истих података износила је 17,60 С. Најхладнији месец је јануар са просеком – 4,50С а највиша просечна температура је била 2012 год., са 39,90 С док је најнижа просечна температура, такође 2012 год. била -15,50 С.

Просек падавина у посматраном десетогодишњем периоду (2009-2018 год) износи 582,64 мм. Највише падавина је забележено у 2014 год., и то 1095,1 мм, најмања количина падавина забележена је 2011 год., и то 499,1мм. Количина падавина расте од касног пролећа до средине лета. У овом крају дувају ветрови: кошава у зимском периоду на махове траје од 3-7 дана, има и ветра северца, који дува зими и рано пролеће. На вегетацију повољно делују западни и северозападни ветар, ови ветрови доносе и влагу.

3.1.3. Предели

СРП „Обедска бара“ се састоји од више очуваних просторних целина као што су: Купинске греде, „Потковица“, Чењин-Обрешке ширине, Грабовачко-Витојевачко острво, Купински кут, у заштитној зони, Јасенска-Белило, Матијевица-Кадионица, Висока шума-Лошинци. Унутар природног добра се налазе подручја са темељним природним вредностима-феноменом. Источни део резервата Купинске греде и Потковица, западни део, Обрешке ширине и Ревеница. До пре 150 година, на овом простору је постојала равнотежа површина и просторног распореда бара, ливада, шума, али природним процесом (сукцесија) и људским фактором дошло је до значајног

нарушавања тог односа. Данас, однос површина у СРП "Обедска бара" (шуме, плантаже, баре, влажне ливаде и пашњаци) је знатно побољшан, а имајући у виду значај отворених природних станишта за биодиверзитет и предеону разноликост, однос истих се путем дугорочних пројеката ревитализације употпуњује па ће кроз десетак година површински и просторно се свести на 15%, (баре, ливаде, пашњаци), површине под шумом заузимаће око 85%, што се може сматрати задовољавајућим.

3.1.4. Земљишни покривач

Станишни услови, пре свега типолошка основа и микро-климатски услови условљавају разноликост земљишног покривача у СРП "Обедска бара". Заступљене су биљне заједнице лишаја, маховина, папрати, зељасте вегетације, жбунасте и дрвенасте вегетације.

3.1.5. Станишта – биотоп

На читавом простору Обедске баре заступљени су различита станишта и предели, микрорељеф на малим површинама. То заправо условљава мозаичност предела, уз присуство отворених водених површина-окна, баре, трстици и шевари, као и греде са ливадама и шумама.

3.1.5.1. Биљне заједнице

У разноврсним станишним условима и динамичном микрорељефу развијене су различите биљне заједнице. Вегетација подручја Обедске баре представљена је мозаиком шумске, жбунасте, травнате, мочварне и водене вегетације. Ови типови вегетације су међусобно повезани и међусобно зависни.

а) Водена вегетација је заступљена са три формације и то:

- вегетација субмерзних (потопљених) биљака
- вегетација флотантних (пливајућих) биљака
- вегетација високих емерзних биљака (хидро-хелиофита)

б) Мочварна вегетација

Ове заједнице обрастају највећи део корита Обедске баре (осталих бара) и заступљене су са четири биљне заједнице.

в) Вегетација ливада

Секундарно се развијају на стаништима некадашњих шумских састојина. Припадају типу долинских ливада. Флористички су богате са мозаичним и просторним распоредом.

г) Слатинске заједнице

Одликују се присуством реликтне халофитне (биљке прилагођене на сланом земљишту) вегетације која указује на процес раслањавања слатина. Налазе се на ограниченим површинама лесних тераса, највише у Матијевици.

д) Коровске заједнице

Заступљене су на обрадивим површинама у парлозима и ободима бара, поред путева.

ђ) Водене заједнице

У зависности од станишних услова појављују се и различите врсте биљних заједница. Водене заједнице:

- дрезга и ситине (Ceratophylleto-Myriophylletum) у дубљим и хладнијим водама Обрешког окна;

- ресине и дрезга (Potamogeto pusilli–Ceratophylletum demersi) карактеристичне за најдубље делове и релативно плиће делове Вујића окна;
- бели и жути локвањ (Nymphaetum albo-lutaee) најраспрострањенији у флотантној вегетацији;
- бели локвањ и тестерица (Nymphaeeto-Stratiotetumaloidi) у граничном појасу бара према тршћаку;
- жабогриз и локвањић (Hydrochario-Nymphoidetum pelatate).

е) Мочварне заједнице

Мочварне заједнице обрастају највећи део корита („Потковице“), Обедске баре и других већих бара, као и у депресијама које су плављене током целе године. Заједнице су представљене са:

- трском и барском ивом (Phragmiteto-Salicetum cinerei) најзаступљенијом око Вујића окна, значајна за живот и гнежђење птица мочварица и формирање колонија;
- сита и трска (Scirpeto-Phragmitetum) такође распрострањене око водених окана;
- ићирота (Acoretum calami) карактеристичан за влажна станишта;
- Беденичарком и поточарком (Oenathae-Roripetum) забележене фрагматично.

ж) Ливадске заједнице

Ливадске заједнице се одликују флористички разноврсним и богатим врстама где се издвајају заједнице:

- Тршћаци (Phalaridetum arundinaceae) распоређене у депресијама;
- Оштрице (Caricetum vulpinae-Ripariae) развијене на нешто вишим деловима депресија;
- Ливаде са лисичијим репком (Poeto-Alopecuretum pratensis) са бројном заступљеношћу лептирњача, исте се користе као кошанице;

з) Шумске заједнице

Шумске заједнице се простиру на инудационом терену у Газдинским јединицама: „Купинске греде“, „Чењин – Обрешке ширине“, „Купински кут“, „Грабовачко – Витојевачко острво“. Оне су природног и ангропогеног порекла.

Шумске заједнице се налазе на инудационом терену, тј. Алувијуму и лесној тераси реке Саве, (ГЈ: „Купинске греде“, „Обрешке ширине“, „Купински кут“, „Грабовачко-Витојевачко острво“). У зависности од променљивог микрорељефа, дужина трајања и јачине поплава, нивоа подземних вода и типова земљишта, према Гајић М., Караџић Д.(1991) распрострањено је неколико основних типова станишта на којима се јављају следеће шумске заједнице:

- Ass.Carpineto-Fraxineto-Quercetum roboris, Мишић В.,заједница граба, јасена и храста лужњака-равничарски тип шуме, која се јавља на ограниченом простору, највишим деловима рељефа „гредама“на којима се поплавна вода, јавља ретко а подземна је на већој дубини. На сувљим стаништима, где је смањен утицај поплавних вода појављује се цер;
- Ass.Ulmeto-Fraxineto- Quercetum roboris, Мишић В., заједница храста лужњака, јасена и бреста која заузима нешто влажнија станишта у односу на предходну;

- Ass. Quercetum roboris, Мишић В., чиста заједница храста лужњака која се јавља на мањој (ограниченој) површини већином у депресијама између „греда“ где се поплавна вода дуже задржава, а ниво подземне је висок, у доба поплава се меша са површинском водом;
- Ass. Fraxinetum oxycarpae, Мишић В., чиста заједница лучког јасена, јавља се у најнижим депресијама где се вода задржава дужи део године. Ово станиште је већ сасвим блиско мочварном станишту.
- Ass. Populetum albae, Јовановић Б. и ass. Saliceto-Populetum Јовановић Б., шуме тополе и врбе. То су шуме које настају секундарно на стаништима храстових и јасенових заједница и јављају се фрагментарно на целој површини.

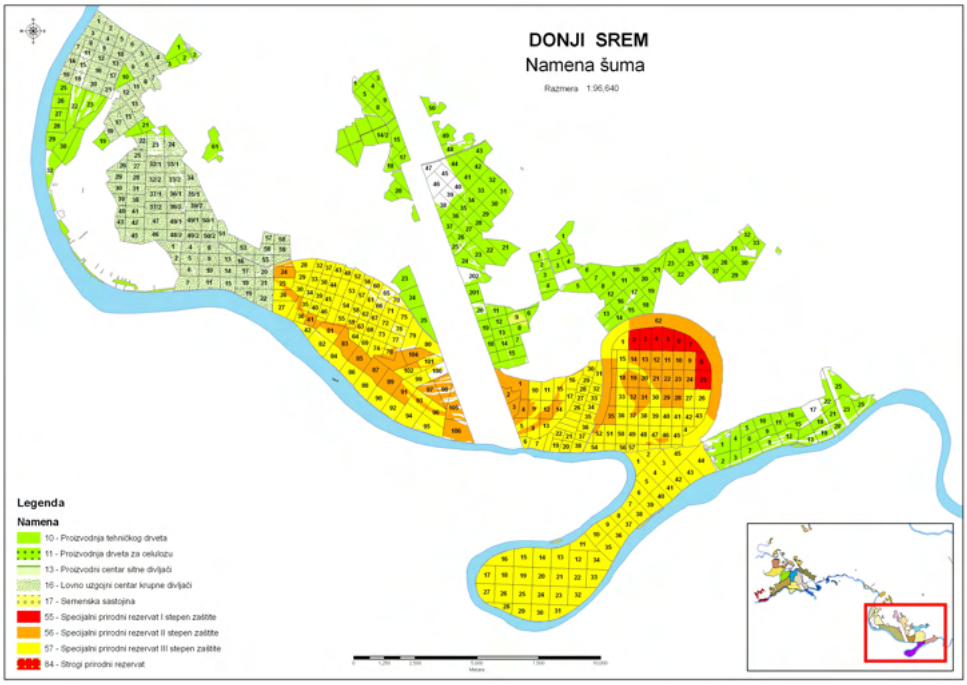

Слика 7. Карта намене шума

Осим наведених шумских заједница постоје и монокултуре клонских топола на различитим стаништима где су некада биле ливаде, пашњаци и заједнице врбе(ГЈ „Купински кут“).

3.1.6. Врсте

Основне врсте флоре и фауне на простору резервата су: гљиве, биљне врсте, инсекти, рибе, водоземци,гмизавци, птице и сисари.

Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гасник РС“, бр.5 од 5. Фебруара 2010, 47 од 29. Јуна 2011, 32 од 30. Марта 2016, 98 од 8. Децембра 2016., донет у циљу очувања биодиверзитета.

Заштићене дивље врсте су забрањене за коришћење.Строго заштићене, угрожене, ретке, реликтне, ендемичне врсте су од посебног значаја за Републику Србју и међународног значаја.

3.1.6.1. Гљиве

На подручју Специјалног резервата природе „Обедска бара“ је до сада забележено око 180 врста гљива. Од тога преко 70 врста макро гљива, а остало су врсте микро гљива. У строго заштићене врсте гљива (крајње угрожене, угрожене и друге) на овом простору су: заводнице (Ompholotus olearius), Amanitu sp.- пупавка, Colybia-плоснатице, Marasmius spp.-чамавке и друге. Од заштићених врста гљива присутне су следеће врсте: рудљаче (Agaricus campestris), Шумски шампињони (Agaricus silvicola), вргањ“(Bolety edilus), лисичарка(Cantharellus cibarius), сунчаница(Lepiota procera) и друге врсте.

3.1.6.2. Флора

На подручју СРП“Обедска бара“ забележено је око 500 биљних врста. Биљно географски подаци (Обрадовић, Будак, Ацевић, 1977) указује на постојање: панонских, дацијских, медитеранских и атланских флорних елемената. Анализом флорних елемената се доказује присуство ендемских и реликтних врста, као на пример: зечији трн (Ononis spinoso-hircina) ендемска врста, водени орашак (Trapa natans agg.) реликтна врста, ићирот (Acorus calamus).

У строго заштићене биљне врсте сем наведених спадају и: тестерица (Stratiotes aloides), бели локвањ (Nymphaea alba), жути локвањ (Nuphar luteum), барска папрат (Thelyptris palustris), мочварна орхидеја (Orchis laxiflora spp. palustris), плетариа (Pletaria alliacea), мешинка (Urticularia vulgaris).

Заштићене биљне врсте се издвајају као медоносне и лековите и од којих се наводе: Бели слез (Althaea officialis), гавез (Symphytum officinalis), нана и метвица (Mantha aquatica-M.pulegium).

3.1.6.3. Фауна

Простор Обедске баре је по питању фауне детаљно истражен тако да постоје писани подаци о његовом богаству.

а) Инсекти

Обедска бара је разноврсна и богата ентомофауном. Према ранијим истраживањима (Трипковић, Чубриловић 1960 година) и расположивим подацима на овом простору је распрострањено око 300 врста инсеката. Заступљени су родови Odonata-вилински коњици, Orthoptera-правокрилци, Hemiptera-риличари, Coleoptera-тврдокрилци,Hymenoptera-опнокрилци, Diptera-двокрилци и Lepidoptera-лептири. Унутар резервата се налазе строго заштићене, заштићене, ретке и угрожене врсте инсеката: неке врсте вилиног коњица, осолике муве (Temonstoma vespiforme, Pyrophaena rosarum), представљају прве налазе у Војводини, затим јеленак (Lucanus cervus), носорожац (Papilio machaon) ластин репак и друге. Све врсте које нису под строгом заштитом спадају у заштићену ентомо фауну овог простора.

Слика 8. Lucanus cervus - јеленак

б) Рибе

Ихитофауна Обедске баре је добро проучена. На овом простору распрострањено је 16 врста строго заштићених, заштићених, ретких и угрожених врста риба. Донимирају аутохоне врсте а има и унешених рибљих врста, као што су Carassius auratus gibelio u Lepomis gibbosus. Број и врста риба по сезонама је приближно иста. Доминантне врсте су: штука - Esoxlucius, бодорка - Rutilus rutilus carpathorossicus, клен - Leuciscus cephalus, црвенперка - Scardinius erythrophtalmes, бабушка - Carassius auratus, чиков - Misgurnus fossilis, велика ватреница – Aspro zingel, шаран - Cyarinus carpio, сом - Silurus glanis и друге рибље врсте.

Слика 9. *Esox lucius* - штука

в) Водоземци и гмизавци

На простору резервата је евидентирано 13 врста водоземаца. Од репатих водоземаца (Caudata) овде живе велики и мали мрмољак (Trituras vulgaris i Trituras eristatus), од жаба присутне су: црвена и ватрена жабица (Bombina bombina), обична чешњача (Pelobates fuscus), смеђа и зелена крастача (Bufo bufo i Bufo viridis), гаталинка (Hyla arborea) и друге.

Што се тиче гмизаваца, подручје Обедске баре насељава 12 врста. Најзначајнији су: барска корњача (Emys orbicularis), ливадски гуштер (Lacerta agilis), степски смук (Coluber jugularis capias), слепић (Anguis fragillis), ескулапова змија (Elaphe longissima), белоушка (Natrix natrix), као и једна врста шарки (Vipera berus), за ову врсту змије станиште Обедске баре је рефугијално са низом реликтних особина.

Слика 10. *Vipera berus* - шарка

г) Птице

Обедска бара са непосредном околином је значајна за гнежђење барских и шумских птица. На овом простору до сада је забележено око 226 врста птица. Фауна птица је детаљно проучена и на терену су картиране колоније и гнездилишне територије појединих врста птица.

Укупан број до сада познатих врста птица гнездарица је 145 врста, а на терену је регистровано 120. Најпознтије птице које се гнезде су : црна рода (Ciconia nigra), орао белорепан (Haliaetus albicilla), орао кликташ (Aquila pomarina). Постоје подаци да су се у другој половини 19 века у зони Потковице, Обедске баре гнездило око 60.000 парова птица мочварица, од чега у колонији чапљи 15.000 парова. Међу значајним птичијим врстама могу се споменуту и црна луња (Milvus migranus), бела рода (Ciconia ciconia), осичар (Pernius apivorus), степски соко (Falco cherrug), соко ластавичар (Falco subbuteo) и ветрушка (Falco tinnunculus). Мешовита колонија барских птица је највећа атракција овог подручја. Налази се у средњем делу Потковице, насељава их око 800 гнездећих парова са следећим врстама: сива чапља (Ardea cinerea), црвена чапља (Ardea purpurea), мала бела чапља (Egretta garzetta), жута чапља (Ardeola ralloides), велика бела чапља (Egretta alba). У последње време на овај простор се повремено враћају чапље кашикаре (Platalla leucorodia) и ибис који се након ревитализације деградираних станишта у влажне ливаде појединачно поново враћа.

Слика 11. Plegadis falcinellus-Црни ибис (Фото: С.Пузовић 2016 год.)

Слика 12. Колонија птица

Слика 13. *Dendrocopos major* **-** Велики детлић и *Platalea leucorodia*- Кашичар

д) Сисари

Екосистемска разноликост омогућава богаство врса сисара на подручју резервата. На сувим стаништима су присутне инсективоре: јеж и ровчица-шумска (Sorex araneus) и пољска ровчица (Corcidura leucodon), на растреситим стаништима, ливадама и шумама заступљена је кртица (Talpa europaea). На простору везаном за водена станишта срећу се барски шишмиш (Myotis daubentoni), дугоноги шишмиш (Myotis capaccinii), у близини насеља, јавља се велики шишмиш (Myotis myotis) и други. Најбројнију групу сисара на Обедској бари представљају глодари и то мишеви, велики пух (Glis glis) и пух лешникар (Muscardinus avellarinarius). У храстовим шумама се налазе риђе пољске волухарице, на ливадама подземне волухарице (Pitymus subterraneus). За водена станишта су везани водена волухарица (Arvicola terrestris), при обалама патуљасти миш (Mycromys mintus) и друге врсте мишева. Од месоједа су присутни лисица (Vulpes vulpes), хермелин (Mustela erminla), куна златица (Martes martes) и куна белица (Martes foina), дивље мачке (Felis silvestris), веома ретко среће се видра (Lutra lutra) и дабар(Castor fiber) реинтродукован 2004 и 2008 год.

Слика 14. *M*ustela erminela - Куна белица и *Castor fiber*-Дабар

Висока дивљач је заступљена: дивља свиња (Sus scrofa), срна (Capreolus capreolus), а у последње време се виђа и јеленска дивљач (Cervus elaphus).

Слика 15. *Capreolus capreolus* – срна и срндаћ

3.1.7. Подручја са посебним статусом унутар СРП „Обедска бара“

Унутар Обедске баре, издвојене су зоне заштите, које су категорисане у тростепеном режиму (I,II и III). Међутим, имајући у виду значај заштићеног подручја, као и то да се у њему налазе заштићене, строго заштићене, ретке, рањиве и угрожене биљне и животињске врсте, можемо закључити да су у оквиру резервата поједини биотопи-станишта под посебним заштитом. Као на пример, прастара шума храста лужњака у „Дебелој гори“, корито Обедске баре, све баре на овом простору, влажне ливаде и пашњаци (локалитети: ливаде Мајке Ангелине, ливаде Купиника, Ревенице, Милошева бара, Ширине, Чењинске ливаде, Крстоношића ливаде, ливаде Споменика).

Подручје СРП“Обеска бара“ је вредновано као важно подручје биолошке разноврсности и налази се унутар потенцијалног подручја еколошке мреже EU Natura 2000, односно Emerald мреже.

Слика 16. Висока вода у резервату

3.2. Створене вредности

3.2.1. Становништво и културно историјске вредности

На подручју заштитне зоне СРП„Обедска бара“ постоје пет насељених места са око 6.768 становника на основу пописа из 2011 год. Насеља која се налазе у заштитној зони су: Купиново (1.866 становника), Обреж (1.308 становника), Ашања (1.365 становника), Огар (1.040 становника) и Грабовци (1.189 становника). Улога локалног становништва у очувању, унапређењу, мудром и усклађеном коришћењу природних ресурса СРП“Обедске баре“ је од великог значаја. Схватање локалног становништва по питању значаја заштићеног подручја на развој локалне заједнице је значајно промењено, али и даље недовољно да би то имало економски видљив утицај. Наиме, становници села су увидели да проглашење заштите СРП „Обедска бара“ може да им донесе и финансијску корист путем развоја еко и етно-туризма. Свест становништва у многоме је позитивнија, тако да сада постоје и Удружење грађана „Злени поглед“, удружење жена “Мајка Ангелина“, „Ликовна колонија“ и др., путем којег се локално становништво укључује у борбу за унапређење и рационално коришћење потенцијала природних вредности заштићеног подручја.

Главне привредне делатности на овом простору су: шумарство, пољопривреда, рекреативни риболов. Развој еко и етно туризама, едукативни програми, team building, програми шумског wellness, волонтерски кампови, гастрономска понуда, традиционално шумарство и сл., из године у годину утичу на рејтинг, промоцију и развој резервата.

Обедска бара је препознатљива по сплету природних и културно-историјских вредности, што у многоме повећава њен значај и могућност за услађени развој, еко и етно, едукативног и здравственог туризма. На обали баре, у ближем залеђу регистровано је око 30-так археолошких локалитета. Забележени су остаци из периода: Римљана, Германа и Келта. Сем наведеног, постоје и вредни културно историјски објекти као што су Манастир Обед, трђава Купиник, црква Мајке Ангелине, црква Светог Луке и етно село Купиново. Затим, црква Преображења у Обрежу и црква Светог Духа у Купинову.

Објекти народног градитељства су карактеристични примери примена дрвета у изградњи кућа и помоћних објеката. Декоративни елементи су коришћени на кућама и амбарима, имају своју оригиналност и до данас су сачувани. Град Купиник је средњовековни изграђен средином 14 века, смештен на обали југоисточног крака

Потковице. Први пут се спомиње 1388 године када је додељен српским деспотима – Бранковићима.

Слика 17. Етно кућа у Купинову

Црква Светог Луке је из 15 века, налази се на почетку насеља Купиново, непосредно уз зидине утврђеног града Купиника. Коначни изглед фасаде и нову конструкцију црква је добила на крају 19 века. На супротној страни Потковице наспрам села Купиново налази се Црква Мајке Ангелине, у оквиру старог манастирског комплекса Обеда.

У народу овог краја влада уверење да је црква женског манастира Обед саградила деспотица Ангелина Бранковић крајем 15 века. Црква је изграђена од дрвета, а данас је обновљена од чврстог материјала.

Слика 18. Црква мајке Ангелине у унутрашњем делу резервата

3.2.2. Посетиоци и туризам

Потенцијал придодних вредности је уједно и туристички потенцијал који се развија у неколико праваца: очување природне и амбијенталне вредности подручја, унапређење едукације, туристичка инфраструктура, очување традиције и културног

наслеђа, гастрономска понуда и сл. Осим тога, њен положај, близина градова Београд и Новог Сада, као и развијена путна инфраструктура су један од битних елемената за примање туриста. Формирана Еуровел рута, бициклистичка рута такође отвара резерват за посету бициклистима.

Слика 19. Посетиоци у резервату

Потребно је истаћи да у предходном периоду (2006-2019 год.) су на Обедској бари изграђени значајни инфраструктурни објекти који су у функцији развоја еко и етно туризма.

У контексту очувања угрожених влажних станишта и њихове ревитализације као мере борбе против климатских промена, што је резултирало повратком и опстанком птица мочварица, извршена је ревитализација деградираних станишта и формиране су влажне ливаде и пашњакци (око 300 ха), што је резултирало и повратку традиционалног сточарства и одрживом коришћењу природних ресурса, тзв. Екосистемских услуга.

Слика 20. Пашарење у резервату

Исто тако, на ревитализованим влажним ливадама је изграђено 5 водених окана која имају за циљ повећање површина под сталном водом, побољшање и унапређење услова за исхрану птица, репродукцију риба и водоземаца, као и живог акватичних биљака. Током изградње водених огледала, уклоњено је око 45.000 м3 земљишта, наноса и органске масе, а то уствари, представља мали корак у измуљавању корита Обедске баре.

Слика 21. Изградња острва птица

Слика 22. Водена окна и острво птица

Направљене су мориторинг осматрачнице на најактративнијим стаништима (9 комада), код Градског окна у кругу баре (влажне ливаде) изграђено је „Острво птица“, чија у примарна сврха да привуче потенцијалне птице мочварице. Изграђена је „Кула Обед“ на обали бар код мотела, као и кружна едукативна стаза у ГЈ “Купинске греде“ у дужини око 7 км. Постављено је 15 информативних табли и смероказа тако да посетиоц у сваком тренутку зна где се налази, и може на лицу места кроз кратку причу (написану на инфо таблама) да се упозна са основним вредностима Резервата-природно и културноисторијском баштином. Све наведено је у функцији повратка и опстанка птица мочварица на овом простору као и развоју еко и етно туризма. Обедска бара је и препознатљива по међународним камповима који се одржавају преко 20 година. Упорним и истрајним радом управљача уз помоћ Покрајинског завода за зашиту природе, организацију Младих истраживача Србије и Туристичке организације Општине Пећинци формиране су влажне ливаде, око 4 км пловног пута,што је допринело естетици пејзажа, оживело подручје а потврда добрих мера управљања су свакако повратак ибиса после 60 год., чапље кашичар после 25 год., белог ибиса после 160 год., повећан број гнездећих парова на колонији птица са 120 на 1200, што враћа сјај и лепоту Обедске баре. Наиме, изграђени инфраструктурни објекти сем унапређења и заштите, отварају могућност и развој туризма. Уствари, природно богаство и културно историјска баштина могу доживети пуну афирмацију кроз: разгледање, рекреацију, посматрање птица, вожњу чамаца, фото-сафари, едукативне радионице, адреналин спортове, превенцију здравља и др. У досадашњем периоду туризам на Обедској бари развија у недовољној мери. У току туристичке сезоне реализују се једнодневне екскурзије,најчешће ђачке, или групе одраслих посетилаца. Управљач је обезбедио 4 водича, чуварску службу,од садржаја се нуде чамци на весла и кануи на надувавање, бицикле, којима се обилази резерват. На обедској бари постоји хотел (изграђен током 1970 год) који од 2013 год. је затворн. Неопходно је истаћи да је хотел до 1990 године остварио 3.400 посетиоца годишње. Број посетилаца путем једнодневних ђачких екскурзија, организованих група и појединаца се у просеку кретао 20.000 на годишњем нивоу. Имајући у виду да је постојећи објекат руиниран предложено је његово рушење и изградња савременог објекта у виду Визиторског

центр, за исти је урачена пројектнотехика документација и у поступку је прибављања финнсијских средстава за изгрдњу и опремање.

Слика 23. Изглед будућег центра за посетиоце СРП „Обедска бара“

Полазећи од изнетих чињеница са правом се може закључити да се са новом организацијом управљања заштићеним подручјем изграђеним инфраструктурним објектима богаством природне и културне баштине уз очување и унапређење постојећих вредности значајно може развијати туризам (еко-етно) са понудом: едукације и рекреације, здравствени-велнес туризам, научно истраживачког, риболовног, излетничког, рекреативног, адреналин, бициклистичог, сеоског и тразитног туризма.

Слика 24. Садржаји за посетиоце

4. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Очуваност природног стања заштићеног подручја, је на задовољавајућем нивоу, са обзиром да су негативни утицаји смањени и сведени на минимум. Некадашњи антропогени утицај и природни процеси који су довели до тога да је стање у односу на пре стотинак година промењено, је ублажено и побољшано одговарајућим управљачким мерама. Наиме, и даље је поремећен водни режим-подземне и површинске воде (подизањем насипа и бушењем рени бунара, изградњом каналских мрежа, обешумљавањем сливних подручја реке Саве, садњом монокултура, зарастањем и еутрофизацијом водених огледала што је и довело до природне сукцесије. Последице су: смањење отворених водених површина и влажних ливада, што негативно утиче на биодиверзитет станишта. Израда студија и стални мониторинг су алат будућег управљања и опстанка резервата.

5. ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА ГЛАВНИХ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Стање природних и културних вредности у СРП“Обедска бара“ је у неким сегментима позитивно доку другим није, али се мора истаћи да постоје потенцијални разлози који нарушавају и угрожавају природно богаства и ресурсе:

- Сукцесија и еутрофизација као неповољни природни процеси
- Антропогени утицаји у виду измене станишта и еколошких услова
- И даље, недовољно развијена свест о степену угрожености природних вредности и значај њихове заштите, на локалном и наионалном нивоу;
- У мањој мери, него у претходном управљачком периоду, непоштовање закоских прописа и програма заштите
- Повећање капацитета термо електране Обреновац, које би довело до већег аро-загађења и таложења пепела;
- Интензивно и масовно третирање пољопривредног земљишта, у непостредној близини резервата, пестицидима и минералним ђубривима, што директно доводи до загађења водених станишта;
- Стварање дивљих депонија (које се чисте у току године) и бацање пластичне амбалаже и другог чврстог и течног одпада у реку Саву, њеним повлачењем, после изливања у плавном периоду на подручје резервата, одпад остаје у резервату и веома га је тешко сакупити са подручја од 12.000 ха;
- Неконтролисано кретање локалног становништва, посетилаца, тартуфара у резервату који врши криволов, рибокрађу, долази до узнемиравања и уништавања живог света, неплаћање накнаде за коришћење услуга резервата;
- Нелегално сакупљање заштићених врста лековитог биља, гљива, жаба, пијавица, које се илегално сакупљају у комерцалне сврхе, доводи до смањења и нестанка заштићених и строго заштићених биљних и животињских врста;
- Некада велики изостанак традиционалног пашарења, данас знатно мање, а са предлогом пашарења за наредну годину на помолу је и трајно решавање проблема одржавања влажних станишта, чиме се знатно смањује ризик опстанака влажних ревирализованих ливада и пашњака;
- Упуштања стоке-посебно свиње у недозвољени део резервата са чиме се угрожава микро станиште, смањује број фауне која живи у земљи, доводи у питање обнову шумских састојина храста лужњака.
- Интензивна појава инвазивних врста и њихово освајање влажних станишта, првенствено обрастање багремцом
- Масовна појава сушења стабала пољског јасена и храста лужњака
- Снижавање нивоа подземних вода и неповољне климатске појаве: суше, поплаве, дуге суве зиме, вртложни, тзв. „пијавица“ олујни ветрови и др.
- Имајући у виду финансијске трошкове и реалне потребе, као и чињеницу да се у заштиту природе мора много улагати, присутан је тренд недостатка новца за реализацију већине мера програма упрвљања.
- И даље недовољан капацитет управљача по питању радне снаге и стручног кадра, као и скромна техничка и логистичка опремљеност.

6. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И УСКЛАЂЕНОГ РАЗВОЈА

Према богатству биодиверзитета и очуваним природним вредностима, и захваљујући дугој заштити СРП“Обедска бара“ је препозната као вредно природно станиште чија будућност је усмерена на очување, унапређење и обезбеђивање еколошки одрживог коришћења природних ресурса. Задатак управљача и свих заинтересованих страна је да се заштите и унапреде природне и културно-историјске вредности заштићеног подручја.

Смернице за утврђивање циљева заштите, очувања, унапређења и развоја СРП „Обедска бара“, одређене су законском регулативом и то: Законом о заштити природе(Сл.Гл.РС бр.14/2016), Уредбом о заштити Специјалног резервата природе“Обедска бара“(Сл.Гл.РС бр.36/94) и планским документима. У плану управљања за одређивање смерница и циљева важну улогу има Просторни план подручја посебне намене СРП “Обедска бара“(Сл.лист АПВбр 8/06).

Циљеви заштите, очувања, унапређења и усклађеног развоја на простору „Обедска бара“ су континуирани и планирани у периоду 2021-2030 год.

- Спровођење прописаних режима и мера заштите, на основу акта о заштити и других релевантних просторно-планских, програмских и пројектних докумената.
- Одржавање мозаичности предела, кроз успостављање оптималног односа и просторног распореда водене, барске, ливадске и шумске вегетације.
- Обезбеђивање повољног нивоа и брзине протока воде, као и дужине трајања поплаве, кроз омогућавање протока воде од Врања ка Ревеници и Потковици, повезивање водених окана и изградњу/одржавање постојећих наменских устава на улазно-излазним каналима(Вок, Ревеница, Врањ), усаглашено са потребама заштите природе и шумарства).
- Подстицање редовног кошења и одрживог/традиционалног пашарења на влажним и другим ливадама, плитких депресија и пашњацима, ради спречавања сукцесије и поновног зарастања.
- Обнављање и формирање мешовитих шумских састојина, са аутохтоним врстама дрвећа.
- Спречавање ширења засада клонских топола, посебно у ГЈ Купински кут, ГЈ Обрешке ширине и ГЈ ГВО, као и сузбијање алохтоних и инвазивних врста;
- Обезбеђивање додатних извора хране и места за репродукцију животиња, чишћењем влажних ливада, спречавањем зарастања постојећих и формирањем нових водених окана и мањих острва у плавној зони и чишћењем замуљених и обраслих депресија;
- Ревитализација отворених барских и ливадских станишта на простору Потковице, Купинских греда, Обрешких ширина и ГВО, уз усклађене видове коришћења простора (кошење и пашарење) са шумарством и другим начинима коришћења простора;
- Презентација природних и културних вредности на информативно-едукативној основи, као и усклађени развој у области етно-еко туризма, услужних делатности, органске производње, програма едукације и рекреације;

- Јачање стручних и материјалних капацитета управљача и укључивање заинтересованих страна у управљање (локалне самоуправе, НВО), повезивањем интереса заштите природне и културне баштине, са традицијом и одрживим развојем локалних заједница;
- Усклађивање привредних и других делатности (шумарство, ловство, пољопривреда, водопривреда, енергетика, саобраћај, рибарство, туризам), са заштитом подручја;
- Успостављање одговарајућег мониторинга биодиверзитета, водног режима, антропогених активности и предела.

7. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА

Планирани циљеви за наредни десетогодишњи План управљања су у складу са Законом о заштити природе, принципима Натура 2000, унпређењем постојећег стања и одрживог коришћења ресурса. Реализација циљева зависи ће од низа других фактора, који се односе на управљача, заинтересоване стране, осталих корисника простора и ресурса, научних и стручних сазнања, обезбеђења финансијских средстава. Имајући у виду досадашње искуство (од 2003-2019 год.) предуслови за остваривање циљева заштите, очувања, унапређења и усклађеног развоја СРП „Обедска бара“, који су планирани у Плану управљања за наредни период, постоје реални услови да се они остваре.

Слика 3. Некадашњи изглед појединих делова резервата

У предходном периоду програми заштите природе и развоја природних вредности СРП“Обедска бара“, нису спроведене све планиране активности из разлога што су недостајала финансијска средстава, адекватни пројекти управљања природним процесима и антропогени утицаји. Улога локалне заједнице је у неким сегментима укључена у рад у резервату, и информације су доступне. Историски прекретница у управљању СРП „Обедска бара“ се десила 1992 год. Са почетком међународног истраживачког кампа, под називом „Повратак ибиса“(Млади истраживачи Србије), а затим је уследио низ позитивних активности и мера који су утицали на управљање резерватом:

- 1994. год. - израђена студија о природним вредностима и нова законска зштита (Завод за заштиту природе Србије, Влада Србије);
- 1995. - први средњерочни програм заштите и развоја Стараоца (ЈП“Србијашуме“);

- 1997. год - почетак вишегодишњег међународног радног кампа у оквиру пројекта санације влажних станишта (Завод, Управљач, МИС);
- 2001 год. - Мартин Бобинац, научни рад: "Природно подмлађивање лужњака у заштићеним објектима-основа за њихов природни континуитет";
- 2003. год. започета реализација међународног пројекта *Conservation-Rehabilitation Mesaures in Obedska bara/Project/No: YU.NAF.68: Restoration and revitalization of the wet meadows in Obedska bara Special nature reserve i Conservation-Rehabilitation Mesaures in Obedska bara/Project/No:CS.NAF 68b*, а такође и низ пројеката суфинансираних од стране Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој, Министарства заштите;
- У 2006 год. је донет Просторни план подручја посебне намене СРП "Обедска бара" (Сл.лист АПВ, 8/06), који одређује управљање заштићеним подручјем и развој целог региона, посебно су дефинисана потреба очувања темељних природних вредности, биодиверзитета, са посебним акцентом на аутохтона шумска станишта, влажне екосистеме и отворена станишта влажних ливада и пашњака. Просторним планом и пратећим документом-Стратегијом развоја подручја, посебна пажња је посвећена ревитализацији влажних и угрожених станишта, културних вредности и њихове функције одрживог развоја.

Слика 4. Волонтерски камп на Обедској бари

8. ПРОСТОРНУ ИДЕНТИФИКАЦИЈУ ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

8.1. Концепт зонирања

Проглашењем Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Обедска бара“ 1994 године, из њеног садржаја јасно произилази да се концепт зонирања – издвајања режима, степена заштите заснива на следећем:

- Богаство и разноликост природних и културно историских вредности подручја;
- Међународни статус, Обедска бара као у Рамсарско, IBA и IPA подручје;
- Прелазак са пасивног на активан приступ управљању, дефинисам дозвољеним активностима према режиму заштите.

При изради Уредбе о заштити и развоју резервата, одржано је низ састанака предлагача концепта, Завода за заштиту природе Србије, Радна јединица Нови Сад, Управљача, шумског газдинства „Сремска Митровица“, друштвено политичких заједница, локалних самоуправа, који су прихватили елементе концепта и начина заштите овог подручја, а који су имплементирани у просторни план посебне намене за СРП „Обедску бару“.

8.2. Систем зонирања

Заштита „Обедске баре“ у циљу интегралне заштите и очувања екосистемских веза и свих темељних природних вредности и ограничене видове коришћења засновани су на зонирању, тростепено и то:

- Режим I степена заштите
- Режим II степена заштите
- Режим III степена заштите
- Заштитна зона

Режим првог степена заштите

Обухвата старе шуме са храсто лужњаком у ГЈ „Купинске греде“, старости преко 200 год. У овом степену спроводе се мере утврђене законом о заштити природе, искључени су сви облици коришћења и активности, осим праћења стања, научних истраживања и контролисане едукације. Површина износи 314,89 ха.

Режим другог степена заштите

Представљен је комплексом мозаика шума различите структуре, бара (укључујући и „Потковицу“) и депресија на подручју ГЈ „Грабовачко-Витојевачко острво“, „Купинске греде“, „Чењин – Обрешке ширине“.

На подручју режима заштите II степена:

1. Забрањено је:

- Промена састава шумских састојина и њихова експлоатација
- Пошумљавање бара и ливада
- Вршење свих делатности које мењају услове живота у биотопима
- Загађивање вода, извођење земљаних радова, промена вегетације и сл.
- Лов и риболов, осим када је то потребно ради очувања оптималне бројности животиња и заштите од заразних болести

- Сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста
- Кретање људи без посебних дозвола

2. Обезбеђује се:

- Планска, санитарна сеча стабала, узгојни радови за шумске састојине
- Кошење ливада после 15 јула, сваке 2-3 године
- Презентација заштићених подручја
- Праћење стања природних вредности и успостављање мониторинга за научно-истраживачки рад
- Површина 2.565 ха

Режим трећег степена заштите

Ово подручје обухвата целокупни преостали простор Специјалног резервата природе-6.940 ха, који такође, представља мозаик разноврсних екосистема који су под утицајем разних видова човековог деловања, а који су веома битни за функционисање целокупног простора и очувања темељних природних вреднсти.

На подручју режима заштите III степена:

1. Забрањено је:

- Проширивање површина под еуро-америчким тополама,
- Сеча појединачних стабала и групе стабала аутохтоних топола и врба старијих од 30 год,
- Третирање шуме хемијским средствима авио-методом, осим у изузетним случајевима неопходним за заштиту СРП“Обедска бара“
- На местима гнежђења орла белорепана и црних рода, сеча стабал у кругу од 100 м,

2. Дозвољава се:

- Испаша стоке према плану пашарења,
- Извођење хидротехничких раова рафи трајног напајања овог резервата водом,
- Активност на побољшању и одржавању еколоших услова,
- Развој туризма,
- Изградња објеката у традиционалном стилу у циљу презентације основних врдности подручја,

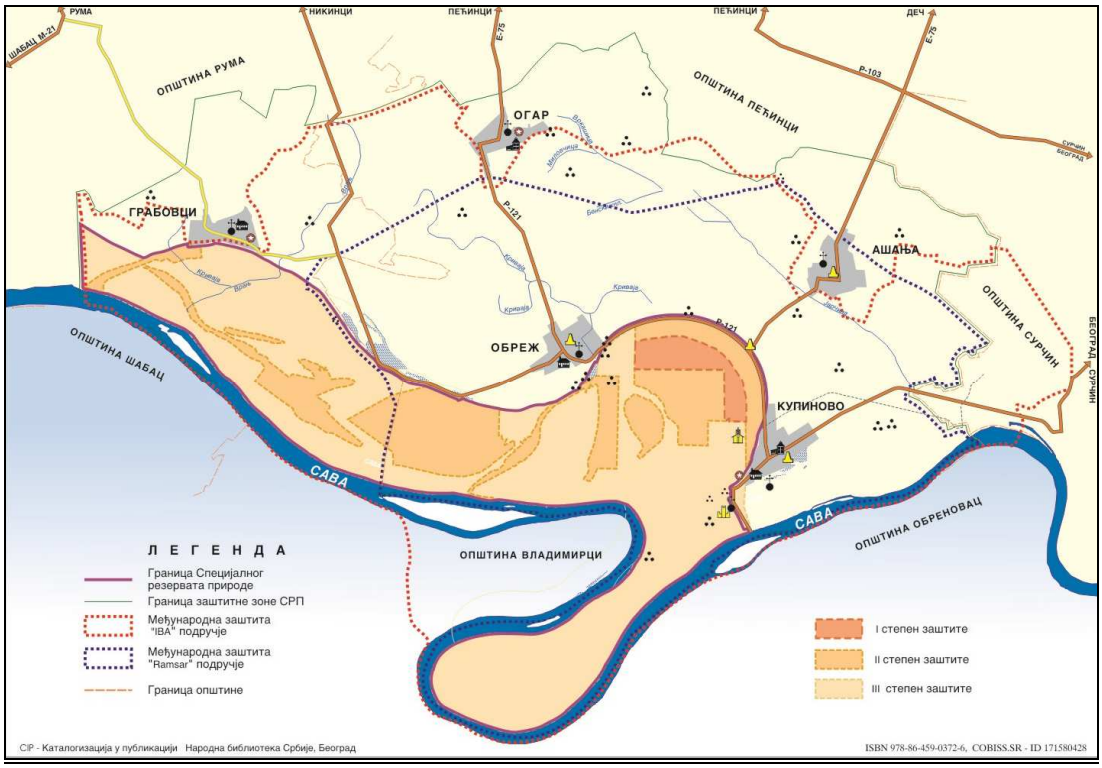

Слика 25. Режими заштите у СРП „Обедска бара“

<u>Заштитна зона</u>

Око границе заштићеног природног добра утврђена је заштитна зона на површини 19.611 ха. У њој се све активности одвијају без посебних ограничења са обавезом примене прописаних мера у циљу заштите ширег подручја.

На подручју заштитне зоне СРП“Обедска бара“

1. Забањује се:

- упуштање одпадних вода,
- непланска сеча шума и шумских површина
- неконтролисана употреба вештачких ђубрива као и непланска изградња објеката.

Осим наведеног, прописују се и обавезе у циљу остваривања заштите које су сврстане у:

- Мере активне заштите
- Мере санације
- Мере ревитализације

Мере активне заштите обезбеђују могућност коришћења природних ресурса, трајно, без нарушавања њихових основних вредности.

Мере санације имају за циљ да створе просторне планске и техничке услове за очување природних добара на којима се манифестују промене које у основи представљају процес деградације.

Мере ревитализације обухватају активности на плану заштите и развој које треба просторно планским и осталим мерама да омогући враћање изворних природних вредности.

У складу са наведеним, као и чланом 53. Закона о заштити природе (“Службени гласник РС”, бр. 36 од 15. маја 2009, 88 од 23. новембра 2010, 91 од 3. децембра 2010 - исправка, 14 од 22. фебруара 2016, 95 од 8. децембра 2018), управљач ЈП „Војводинашуме“, шумско газдинство из „Сремске Митровице“ сачинио План управљања Специјалног резервата природе „Обедска бара“, период 2021- 2030 година.

9. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

9.1. Општи циљеви заштите

У складу са Законом о заштити природе, Уредбом о заштити и развоју СРП "Обедска бара", Просторним планом подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Обедска бара"(Сл.лист АПВ 2/2006) и резултатима досдашњих истраживања утврђене су смернице за одређивање циљева заштите коришћења и развоја Специјалног резервата природе. План управљања је основ свих функција заштићеног природног добра, а природне вредности ће се користити у оквиру успостављених режима заштите. Планом управљања су дефинисани циљеви и принципи заштите унапређења, коришћења и развоја заштићеног природног добра, који ће се спроводити програмским и планским документима. Основни, дугорочни циљ у Плану управљања је дефинисање услова неопходних за одржавање биолошке равнотеже, односно разноврсности специјског биодиверзитета који је у целини основна природна вредност резервата. Упоредо са заштитом специјског биодиверзитета планиране су активности санације и ревитализације угрожених влажних екоситема (чишћење влажних ливада, чишћење и измуљивање бара и депресија, обнављање и формирање мешовитих шумских сатојина, са аутохтоним врстама дрвећа, спречавање ширења засада клонских топола и ширења алохтоних врста и др.) у циљу њиховог унапређења и обнове. Осим наведеног циљеви су и:

- Спровођење прописаних режима и мера заштите
- Одржавање мозаичности предела, кроз успотављање оптималног односа и просторног рспореда водене, барске, ливадске и шумске вегетације
- Обезеђивање повољног нивоа и брзине протока воде, као и дужине трајања поплаве
- Подстицање редовног кошења и одрживог/традиционалног пашарења на влажним и другим ливадама, плитких депресија и пашњацима
- Обнављање и формирање мешовитих шумских састојина, са аутохтоним врстама дрвећа
- Спречавање ширења засада клонских топола
- Обезбеђивање додатних извора хране и места за репродукцију животиња
- Ревитализација отворених барских и ливадских станишта
- Презентација природних и културних вредности
- Јачање стручних и материјалних капацитета управљача и укључивање заинтересованих страна у управљање
- Усклађивање привредних и других делатности уз успостављање одговарајућег мониторинга

Да би се наведени дугорочни циљеви остварили неопходно је да се озбеде основе услови за спровођење одрживим мера управљања као и материјална средства за финансирање мера заштите, унапређења, уређивања и развоја из различитих извора финансирања. Имајући у виду зацртане циљеве одређене Планом управљања одређују се циљеви и мере управљања СРП "Обедска бара" кроз следеће видове активности:

- научно истраживачки и образовни рад
- активне мере заштите екосистема, станишта и врста
- изградња инфраструктуре

- сарадња
- унапређење капацитета управљача
- коришћење простора и природних вредности
- уређење и развој простора
- намена и режими коришћења земљишта
- промоција Специјалног резервата природе Обедска бара
- учешће јавности
- културна баштина
- туризам и систем посећивања

9.1.1. Научно-истраживачки и образовни рад

Потреба за спрођењем **научно-истраживачког и образовног рада** на подручју резервата је веома велика. Истраженост природих вредности Обедске баре, последњих деценија није у задовољавајућој мери. Већина истраживања је спроведена крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година. Услед застарелости података, за плански период, потребно је са Покрајинским заводом за заштиту природе, дефинисати приоритете за проучавање природних вредности СРП „Обедска бара“.

Код дефинисања задатака и тема, треба имати у виду потребу за успостављање система савременог управљања заштићеним природним добром и стварање научно-стручно-информационо-документационе основе о стању и вредностима природног добра, а за потребе његове заштите, унапређења и развоја.

Кроз студије и пројекте научних и стручних истраживања сагледаће се стање, на основу кога ће се и одредити циљеви и мере заштите, услови и начин коришћења. Неке од истраживачких тема су урађене у предходном периоду, па на основу њих се може прићи изради пројеката који су од фундаметалног значаја за заштиту и развој заштићеног добра.

Имајући у виду циљеве и приоритете за израду програма, управљач, предлаже теме за научна и стручна истраживања, с'тим што остаје отворен да све заинтересоване научне и стручне институције могу својим предлозима извршити допуну постојећих предлога.

У овом планском документу предлажу се следећи сегменти истраживања:

- Унапређење специјског дивезитета, мониторинга и научних исртаживања природних вредности-водног режима, квалитета вода, ваздуха, земљишта и седимента, предеоних карактеристика
- Истраживање и мониторинг значајних екосистема: поплавних аутохтоних шума; влажних ливада и пашњака; водених, барских и мочварних екосистема.
- Истраживање и мониторинг биљних и животињских врста (индикаторске и ретке врсте)
- Истраживање и мониторинг алохтоних и инвазивних врста биљака: багремац, пенсилванијски длакави јасен, јасенолики јавор, кисело дрво, циганско перје.
- Праћење сушења старих шумских састојина храста лужњака.

9.1.2. Праћење стања (мониторинг)

Планом управљања, који ће након усвајања важити у наредних десет година, предвиђа се праћње (мониторинг) стања заштићеног природног добра, свих

истраживачких активности, настале промене станишта, значајних биљних и животињских врста, као и свих предузетих мера које План управљања прописује.

Праћење стања (мониторинг) ће трајати у котинуитету, а посебно мониторингом ће се обухватити следеће области:

- поплавни аутохтони шумски екосистем
- влажне ливаде и пашњаци
- барски и мочварни екосистеми
- биљне и животињске врст (индикаторске, едификаторске и ретке врсте)
- утицај коришћења механизације и пестицида у шумарству
- утицај рени бунара изграђених у Резервату
- загађен ваздух (термоелектрана Обреновац)

Наведено је значајно ради утврђивања ефеката у управљању заштићеним природним добром. Осим тога, сви прикупљени подаци праћењем стања (мониторинга) моћи ће да се употребе у научне или друге сврхе, а уочене настале промене ће се моћи кориговати путем предлагања нових активности које ће водити жељеном правцу. Све прикупљене податке, Управљач заштићеног добра шумско газдинство „Сремска Митровица“ ће предочити јавности.

9.2 Активне мере заштите екосистема, станишта и врста

Као подручје где се скоро 30 година спроводе интензивне мере заштите за плански преиод 2021-2030 година предвиђене су следећи пројекти:

- заштита екосистемског диверзитета и мозаичности предела кроз очување постојећих влажних ливада, плитких депресија (рубова бара) и пашњака, провођењем одрживог традиционалног пашарења
- унапређење екосистемског диверзитета, кроз ревитализацију зараслих и на друге начине деградираних влажних ливада, плитких депресија (рубови бара) и пашњака
- реализација активности везаних за Пројекат “Ревитализација барских станишта Потковице Обедске баре у зони Крстоношића окна“.
- подршка активностима на ревитализацији депресије старог рибњака код Обрежа.
- одржавање постојећих водених окана и острва за птице, формираних кроз активне мере заштите, на Ливадама Купиника и Ливадама Ревенице.
- Мере заштите диверзитета шумских станишта у поступку обнове и реконструкције шуме Дебеле горе.
- Провођење дугорочног пројекта „Повратак ибиса“ (1995)**

9.3. Изградња инфраструктуре

Инфраструктура на простору Обедске баре је у задовољавајућем стању.

Изграђена је путна инфраструктура и објекти. Тако на пример у заштићеном подручју изграђено је око 60 км шумско-камионских путева, трасирано је око 21 км туристичко едукативних стаза са пратећим инфо-таблама. Изграђено је острво птица, плутајућа платформа, 3 надстрешнице, 10 мониторинг осматрачница и „Кула Обед“, „Кула Купинка“. Формирано је 5 водених огледала, постављено 45 клупа и 21 сто, израђена ложишта за припреу хране, екоучионица, пулт за храну и пиће, пристан за чамце.

Као задаци који нам се јављају у предстојећем периоду можемо навести:

- завршавање изградње планираних шумско камионских путева и туристичко-едукативних стаза
- прављење рампе за наплату уласка у резерват
- изградња Визиторског центра
- допуна садржаја за изграђени комплекс „Шумска колиба“

Рампе за наплату улаза и допуна садржаја комплекса „Шумска колиба“ су мале активности које ће, до тренутка усвајања плана управљања, већ бити завршене па исте неће бити приказиване у оквиру овог плана.

9.3.1. Изградња визиторског центра

Већ предузете активности у претходном планском периоду на припреми идејно-архитектонског решења и пројектно-техничке документације за иградњу визиторског центра јасно у први план за следећи десотогодишњи период стављају:

- Унапређење програма едукације, рекреације и промоције заштићеног подручја кроз изградњу Визиторског центра

9.3.2. Изградња туристичко-едукативне стазе

У овом сегменту, активности за наредни период ће се тицати изградњу објеката „меке инфраструктуре“, пре свега едукативних стаза и осматрачница:

- Одржавање постојећих и изградња нових наменских осматрачница за едукацију, туризам и мониторинг на бројним локацијама
- Одржавање постојећих и трасирање нових едукативно-рекреативних стаза-стаза

9.4. Сарадња

Поље сарадње ће се активирати у делу који се односе на нове пројекте, на међународном, националном и локалном нивоу:

- Развој сарадње са националним и међународним институцијама, организацијама и фондацијама, у области заштите природе и одрживог развоја
- Развој сарадње са локалним самоуправама, мештанима и удружењима грађана који се баве заштитом природе и одрживим/традиционалним коришћењем простора и ресурса (сточари, пчелари..)

9.5. Унапређење капацитета управљача

Унапређење капацитета урављача би се спровело кроз неколико главних активности:

- Стручно усавршавање и опемање управљача
- Техничко опремање управљача
- Инфраструктурна изградња и опремање

9.6. Коришћење простора и природних вредности

Простор Обедске баре обухвата следеће газдинске јединице: Купинске греде, Чењин – Обрешке ширине, Купински кут, Грабовачко – Витојевачко – острво (специјални резерват природе); Јасенска-Белило, Матијевица-Кадионица и Високеа шума Лошинци (заштитна зона). За сваку газдинску јединицу урађена је Посебна основа газдовања шумама (десетогодишњи плански документ), којим се планира

газдовање шумама, и која је усаглашена са позитивним законским прописима који третирају област заштите природе. Коришћење природних вредности у заштићеном подручју је дато у Основама (нарочито за шумске екосистеме) и обухвата коришћење шумских састојина (дрвних сортимената), споредних производа и коришћење туристичког потенцијала.

Други видови коришћења простора укључују ловство, сточарство, водопривреду, пољопривреду, спортски риболов, туризам и др.

9.7. Уређење и развој простора

Уређење и развој простора би подразумевао спровођење активности у циљу обезбеђења простора за спровођење одређених активности:

- Санација шуме у 1 одељењу, ГЈ „Купинске греде“, у циљу обезбеђења спровођења прогрма еко-туризма и шумског велнеса.

9.8. Намена и режими коришћења земљишта

Уредбом о заштити СРП“Обедска бара“ дефинисани су намена и начин коришћења земљишта који су значајни за радове у шумарству, ловству, рибарству, извођењу хидротехничких радова, развој туризма и изградња објеката у радиционалном стилу.

9.9. Промоција

Промоција Специјалног резервата природе Обедска бара би обухватила све активности које директно и индректно доприносе промоцији подручја.

9.10. Учешће јавности

Предложене активности у оквиру овог циља би биле:

- обавештавање путем медија (новине, ТВ, интернет) и директним разговором
- образовање локалног становништва организовањем трибина и скупова
- организовањем радионица са стручним кућама и децом
- обележавање важних датума

9.11. Културна баштина

На подручју Обедске баре постоји разноврсна и богата културна баштина чији потенцијали нису искоришћени, посебно за развој еко и етно туризма. У циљу проширења туристичке понуде (осим природног богаства) неопходно је студију са туристичком понудом која би обухватила - историјске споменике, археолошка налазишта, музеје и етно понуда. У том смислу неопходно је издвојити потенцијалне целине за проширење презентације културне баштине. Могуће активности наследећим издвојеним целинама:

- *Историјски споменици:*
- Тврђава Купиник, у поступку експропријација земљишта у приватном власништву, као услова за покретање обнове тврђаве, могућност постављања сцене на отвореном простору везано за одређене културне манифестације типа сликарских колонија, дани посвећени лековитом биљу и пчеларству, Црква Светог Луке, и кућа Путникових се налази у оквиру јединствене целине. У оквиру овог комплекса могла би се оформити стална изложбена поставка у сарадњи са музејом Срема из Сремске Митровице и Војвођанским музејом из Новог Сада. Израђен је План детаљне регулације

археолошког локалитета Купиник, 28.12.2016. год., број 42/2016 Сл.лист Општина Срема.

- Друга целина је представљена остатцима цркве мајке Ангелине (данас обновљена), а пошто се налази у плавном подручју има и посебну туристичку атракцију, ако би се посета, обилазак до ње изводили чамцима.

- *Архелошка налазишта*

- У сарадњи са археолошким тимовима Музеја Срема и Војвођанским музејом потребно је испитати и активирати поједине најважније археолошке локалитете на пример: крстови - тана Бронза, Шанац-Велики шанац – млађе камено доба, Хумке и локалитет Баштине – брозано доба и др. Такви локалитети треба да буду доступни посетиоцима.

- *Просторно амбијентална целина Етно парк Купиново*

- Етно село чини десетак кућа са окућницама у приватном власништву, које су под заштитом државе. Њих би уз залагање и финансијску помоћ општинских и државних органа требало ставити у оквир туристичке понуде. Самим тим, могло би се очекивати упошљавање локалног становништва и покретање породично-традиционалне мануфактуре у сврху неговања и презентације културне и етнолошке баштине овог подручја. Просторно амбијентална целина Етно парк Купиново-Црква Св.Луке, Етно кућа Путник и седам окућница у околини. Седиште Туристичке организације Пећинци

- Локалитет „Споменик Принцу Рудолфу“, израђен је План детаљне регулације“Споменик“ уз СРП“Обедска бара“ у КО Ашања, 011-123/2019-I од 28.02.2019. год.

9.12. Туризам и систем посећивања

Туризам је једна од активности која је у претходном периоду највише развијана са констатацијом да је системски је регулисана организација, садржај одређених категорија посетилаца, туриста и слично. Такође као показни део туристима се на одговарајући начин презентују репрезентативне и очуване природне целине и екосистеми. Свесни смо добрих приступних путева али и лоше туристичке сигнализације.

Као циљ у следећем планском раздобљу се наводи:

- професионалан и адекватан приступ свим категоријама посетилац
- утврђивање тачног садржаја понуде којом се излази на тржиште.
- На препознатљив и јединствен начин упознати посетиоце са вредностима и значајем СРП
- Едукација посетилаца, кроз рад, шетњу и сл.

Као полазне мере су дефинисане:

- начин примања посетиоца, одређивања локација за обилазак, његово трајање, одлазак и повратак
- опремање потребним материјалом и средствима за рад и презентацију
- Посетом локалитета у резервату на живописан и прохватљив начин упознати посетиоце са ведностима, историјатом и значајом СРП
- Израда промо материјала

10. ПРИОРИТЕТНЕ ЗАДАТКЕ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Изражена потреба за научно-истраживачким радом је из разлога што постоји само једна урађена студија, зато је неопходно урадити предложене, како би се дошло до практичних пројеката који ће проистећи из њих. На основу постојеће кадровске структуре управљача може се извршити примарно прикупљање података ради дефинисања проблема и утврђивања постизања жељених циљева. Обухваћена предложена материја истраживања је мултидисциплинарна а за израду потребних студија неопходно је ангажовати сручне-истраживачке установе. У последњој фази би се приступило изради практично примењивих пројеката. Носиоци израде пројеката треба да буду пројектанске куће са одговарајућим лиценцама.

Унапређење специјског диверзитета, мониторинга и научних истраживања природних вредности-водног режима, квалитета вода, квалитета ваздуха, земљишта и седимената, предоних карактеристика.

Стање:
- смањен ниво воде и проток
- велика загађеност воде у резервату
- повећан садржај елемената азота, фосвора, тешких метала и сл.
- антропогени утицај
- непосредна близина и негативан утицај Термо електране „Никола Тесла“
- угрожен природни амбијент

Циљ:
- смањење негативних утицаја
- унапређење квалитативног стања станишних услова
- очување екосистема

Начин спровођења:
- израда студија, ангажовањем стручне куће

Главне активности:
- теренска истраживања
- израда студије,пројекта

Процена трошкова: 5.000.000,00 дин
Време реализације: 2021-2025 год.
Носиоци:
- управљач
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

Истраживање и мониторинг значајних екосистема: поплавних аутохтоних шума; влажних ливада и пашњака; водених, барских и мочварних еко-система.

Стање:
- изражено сушење аутохтоних врста дрвећа
- уланчавање негативних фактора сушења шума
- сукцесија врста
- деградација шумских станишта
- обрастање влажних станишта
- појава алохтоних инвазивних врста
- засипање дна бара и депресија

Циљ:
- смањење негативних утицаја
- унапређење квалитативног стања станишних услова
- очување екосистема бара, шума и ливада
- унапређење шумских, барских, ливадских екосистема

Начин спровођења:
- израда студија, ангажовањем стручне куће

Главне активности:
- теренска истраживања
- израда стуије,пројекта

Процена трошкова: 5.000.000,00 дин
Време реализације: до краја 2027 године
Носиоци:
- управљач
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

Истраживање и мониторинг биљних и животињских врста (индикаторске и ретке врсте): чапље и вранци у мешовитој колонији, белорепан, оррао кликташ, црна рода, беловрата мухарица, сива жуна, дабар, видра, шумски пругасти миш, шарка, барска корњача, гаталинка, црвенотрби мукач, штука, велика храстова стрижибуба, бели и жути локвањ, тестерица, ићирот, барска коприва, барска папрат, седмопрстак.

Стање:
- недовољно података на основу којих би се предложиле мере заштите
- угрожен опстанак појединих врста

Циљ:
- унапређење специјског диверзитета
- одрживо управање стаништима

Начин спровођења:
- израда студија, ангажовањем стручне куће

Главне активности:
- теренска истраживања
- израда студије,пројекта

Процена трошкова: 3.000.000,00 дин
Време реализације: од 2021 до 2030 године
Носиоци:
- управљач
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

Истраживање и мониторинг алохтоних инвазивних врста биљака; багремац, пенсилванијски длакави јасен, јасенолики јавор, кисело дрво, циганско перје.

Стање:
- неконтролисани ширење инвазивних врста
- угрожавање и природних екосистема и специјског диверзитета
- скупе и технолошки компликоване мере борбе за уклањање инвазивних врста

Циљ:

• очување природних станишта и специјског диверзитета
Начин спровођења:
• израда студија, ангажовањем стручне куће
Главне активности:
• теренска истраживања
• израда студије,пројекта
Процена трошкова: 1.000.000,00 дин
Време реализације: до краја 2023 године
Носиоци:
• управљач
• спољни сарадници – научне институције
• стручне установе

Праћење сушења старих шумских састојина храста лужњака

Стање:
• у последњих 40 година евидетна је појава прекомерног сушења храста лужњака у старим храстовим шумама, и јасена
Циљ:
• пратити арозагађење на простору огледних површина
• извршити анализе водног режима и утицај на сушење шума
• утврдити узорке сушења шумских састојина
• установити мере санирања сушења шумских састојина храста лужњака и јасена
Начин спровођења:
• Израдити студију сушења шума
• Теренски обиласци, праћење стања старих шума храста лужњака на огледним површинама
• Повећање површине под шумом храста лужњака-као оглед
Главне активности:
• Прикупљање података
• Обрада података
• предлагање мера
Процена трошкова: 1.500.000,00 дин
Време реализације: - континуирано 2021 - 2030 год.
Носиоци:
• шумарски факултет
• остале научне институције које се баве проблемом сушења шума
• управљач

11. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

Као подручје на којем се већ скоро 30 година активно спроводе мере заштите, са истим ће се наставити и у будућем периоду. Фокус ће бити на сктивностима које су детаљно разрађене у наставку.

Заштита екосистемског диверзитета и мозаичности предела кроз очување постојећих влажних ливада, плитких депресија (рубова бара) и пашњака, провођењем одрживог традиционалног пашарења, као и машинским и ручним кошењем/тарупирањем где је то неопходно, на укупној површини од 250 ха.

Стање:

- водни режим нарушен
- појава сукцесије и зарастања станишта
- више-деценијско одсуство традиционалног пашарења
- однос бара, шума и ливада неповољан
- недвољан капацитет за одржавање влажних станишта

Циљ:

- очување мозаичности природних станишта и предела
- враћање просторног распореда и величине разних типова екосистема (шумских, ливадских и барских)
- одрживо коришћење екосистемских услга
- очување аухтоних врста домаћих животиња
- укључивање локалног становништва, кроз пашарење и друге активности у очување резрвата

Начин спровођења:

- ангажман управљача или екстерне услуге

Главне активности:

- теренска снимања
- израда пројекта санације
- реализација

Процена трошкова: 3.000.000

Време реализације: од 2021 до 2030 године

Носиоци:

- управљач, извођач радова
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

Унапређење екосистемског диверзитета, кроз ревитализацију, зараслих и на друге начине деградираних влажних ливада, плитких депресија (рубови бара) и пашњака, уклањањем сувишне агресивне и инвазивне вегетације, као и наноса органске масе, машинским и ручним путем, на укупној површини од око 100 ха.

Стање:

- водни режим нарушен
- појава еутрофизације, сукцесије и зарастања барских станишта
- однос бара, шума и ливада неповољан
- недвољан материјални капацитет за одржавање влажних станишта

Циљ:

- успостављање одговарајућег водног режима

• очување мозаичности природних станишта и предела
• враћање просторног распореда и величине разних типова екосистема (шумских, ливадских и барских)
• очување диверзитета барских станишта
Начин спровођења:
• ангажман управљача или екстерне услуге
Главне активности:
• теренска снимања
• израда пројекта санације
• реализација
Процена трошкова: 10.000.000,00 дин
Време реализације: од 2021 до 2030 године
Носиоци:
• управљач, извођач радова
• спољни сарадници – научне институције
• стручне установе

Реализација активности везаних за Пројекат "Ревитализација Потковице Обедске баре у зони Крстоношића окно"

Стање:
• нарушен водни режим у резервату
• смањен ниво воде и проток
• угрожене природне вредности
• повећано присуство алохтоних инвазивних врста дрвећа и жбуња.
• угрожена флора и фауна
• угрожен амбијент
Циљ:
• очување екосистема бара и мочвара
• у циљу смањења утицаја климатских промена, повећање отворених водених станишта
• унапређење диверзитета водених и влажних станишта
Начин спровођења:
• ангажовање извођча радова-фирме за послове земљанх радова
Главне активности:
• одабир извођача (на основу тендерске документације)
• обезбеђивање финансијских средстава
• рад на терену
• реализација на терену
Процена трошкова: 365.000.000,00 дин
Време реализације: 2021– 2030 год
Носиоци:
• управљач
• стручни сарадници
• стручне институције

Подршка активностима на ревитализацији депресије старог рибњака код Обрежа, површине 12 ха, уз сарадњу власника и Општине Пећинци. Потребно је на локалитету вратити водена и барска станишта, уз чићење од жбуња и обезбеђивање одговарајућег водног режима. Југоисточни део локалитета може се

прилагодити за допунску исхрану ретких врста птица и туристичку понуду(фото-сфари, посматрање птица).

Стање:
- нарушен водни режим у резервату
- смањен ниво воде и проток
- угрожене природне вредности
- повећано присуство алохтоних инвазивних врста дрвећа и жбуња.
- угрожена флора и фауна
- угрожен амбијент
- осиромашен рибљи фонд

Циљ:
- очување мозаичности екосистема
- повећање отворених водених површина
- смањење утицаја климатских промена
- обезбеђење хранидбених база за фауну птица
- обогаћена туристичка понуда-фото-сафари, посматрање птица
- унапређење околине Визиторског центра

Начин спровођења:
- израда студија, ангажовањем стручне куће

Главне активности:
- теренска снимања
- израда пројекта санације
- реализација

Време реализације: до краја 2027 године

Носиоци:
- власник
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

Одржавање постојећих водених окана и острва за птице, формираних кроз активне мере заштите на ливадама Купиника и ливадама Ревенице

Стање:
- нарушен водни режим у резервату
- смањен ниво воде и проток
- у сушном пероду фауна птица и сисара остаје без воде, док водоземци остају без станишта
- еутрофизација водених станишта
- засипање дна водених депресија
- угрожен природни амбијент

Циљ:
- уклањање инвазивне вегетације
- обезбеђење станишта за птице, и то чигри, обичног галеба и властелице
- очување екосистема

Начин спровођења:
Кошење рубова
Измуљивање
Проширивање постојећих водених огледала

Главне активности:

- теренска снимања
- израда пројекта санације
- реализација

Процена трошкова: 1.500.000,00 дин
Време реализације: од 2021 до 2030 године
Носиоци:
- управљач, извођач радова
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

Мере заштите диверзитета шумских станишта у поступку ревитализације шуме Дебела гора

Стање:
- нарушен водни режим у резервату
- смањен ниво воде и проток
- угрожене природне вредности
- повећано присуство алохтоних инвазивних врста дрвећа и жбуња.
- Угрожен опстанак храста лужњака као главне врсте мешовитих шума и темељне вредности резервта
- угрожена флора и фауна
- угрожен амбијент

Циљ:
- очување мешовитих шума храста лужњака и јасена и лужњака, јасена и граба
- спровести методе обнове презрелих шума храста лужњака на угроженим микро-локацијама
- очување екосистема

I фаза – премер

Главне активности:
- теренска мерења и прикупљање података
- израда плана обнове и санације-предлог мера
- реализација

Процена трошкова: 1.000.000,00 дин
Време реализације: од 2021 до 2023 године
Носиоци:
- управљач, извођач радова
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

II фаза – ревитализација
Начин спровођења:
Главне активности:
- припрема терена за пошумљавање
- пошумљавање
- нега састојине за период од 10 год.
- Заштита састојине за период од 10 год.
- реализација

Процена трошкова: 5.500.000,00 дин
Време реализације: од 2023 до 2030 године

Носиоци:
- управљач, извођач радова
- спољни сарадници – научне институције
- стручне установе

Спровођење дугорочног пројекта „Повратак ибиса“(1995)

Стање:
- пројекат започет као едукативни 1992 год
- настављен као истраживачки 1993 год.
- Радни-међународни кампови од 1997 год.
- Очишћене влажне ливаде, локалитет Купиник, започето чишћење пловне стазе од инфо-центра до етно-куће
- Остварен циљ „повратак ибиса“, 2016 год 4 пара црног ибиса се гнездила на колонији птица

Циљеви:
- формирање пловне стазе
- Чишћење рубова бара
- Међународна промоција заштићеног подручја

Начин спровођења:
- план активности ревитализације за волонтерске акције

Главне активности:
- Еколошки кампови
- чишћење планираних влажних станишта
- реализација
- Презентација резултата истраживања

Процена трошкова: 1.500.000,00 дин
Време реализације: од 2021 до 2030 године
Носиоци:
- управљач
- Млади истраживачи Србије
- Покрајински завод за заштиту природе
- Локално становништво
- Општина Пећинци

Коришћење простора и природних вредности

Планом управљања се предвиђа коришћење природних ресурса у заштићеном подручју. Коришћење шума, осталих производа, развој туристичког потенцијала укључујући и културно историјско наслеђе, је усклађено са законским прописима.

Коришћење шумских састојина

Стање:
- Дефинисано статусом Специјалног резервата природе „Обедска бара“
- коришћење свих ресурса контролисано у складу са законом о заштити природе и законом о шумама
- коришћење шумских састојина, ограничено у режимима I и II степена заштите

Циљ:
- одрживо коришћење шума као природног ресурса, уз строго поштовање Закона о заштити природе, Уредбе о заштити СРП и Просторног плана подручја посебне намене.

• Примена сертфикације шума

Мере:

• обазриво коришћење шумских ресурса уз поштовање режима заштите

Начин спровођења:

• Се спроводи у складу са законском регулативом

• Строго поштовање режима заштите

Главне активности:

• Усклађено и одрживо коришћење шумског ресурса

• Начин и динамика активности детаљно обрађени у посебним основама газдовања шумама

Процена трошкова:

• дата у посебним основама газдовања шумама

• у плану управљања се не процењује

Време реализације:

• динамика и реализација се налази у шумским основама у зависности од почетка трајања, па у наредних 10 година

Носиоци:

• управљач

• стручне и научне институције

Ловна фауна

Стање:

• Ловно подручје на простору заштићеног природног добра Обедска бара

• простире се на површини 9749 ха (заштитна зона и режим III степена

• заштите)

• обухвата ловишта „Купиник“ и „Каракуша“

• у ловишту заступљене врсте крупне и ситне дивљачи(јелен обичан, срна, дивља свиња, лисица, лисица, зец, фазан, дивље патке и др.)

Наведене врсте дивљачи су највише распрострањене у режиму II и III степена заштите (појединих врста има и у заштитној зони) у коме се налазе баре, ливаде и старе шуме.

Циљ:

• планско газдовање ловиштем у складу са Уредбом о заштити СРП

• унапређење и заштита свих врста ловне дивљачи у резервату

Мере:

• забрана лова у режиму I степена заштите (ловиште Купиник)

• спровођење санитарног лова у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавање заразних болести у режиму II степена (ловишта „Купиник“ и „Каракуша“)

• забрана свих делатности који мењају услове станишта у режиму II степена заштите; спровођење лова у режиму III степена заштите

• третирање шума хемијским средствима авио-методом, осим у случајевима заштите резервата у режиму I и II степена заштите

• забрана сече стабала на местима гнезђења орла Белорепана и црних рода у кругу 100 м` (режим II и III степена заштите)

Начин спровођења:

• путем усаглашених ловних основа за ловишта „Купиник“ и „Каракуша“

• строго поштовање законских прописа и режима заштите приликом годишњег планирања коришћења ловне дивљачи

Главне активности:

• заштита ретких и проређених врста дивљачи које су стављене под трајну заштиту; гајење главних врста дивљачи (јелен обични, срна, дивља свиња и фазан) и споредних врста дивљачи „природан“ начин за отворена ловишта, до постизања њиховог економског капацитета

• заштита дивљачи од болести, предатора, криволова, елементарних непогода (поплава)

• узгојни и трофејни одстрел дивљачи уз адекватну селекцију грла и фаворизовање фотосафарија и посматрање птица у зависности од режима заштите

• уређење ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту, као и прехрана дивљачи када је то потребно

Процена трошкова:

• исказана у ловним основама

Време реализације:

• континуирано 2021 – 2030

Носиоци:

• управљач

Риболовна фауна

Стање:

• рибља фауна се налази у II и III режиму заштите и заштитној зони

• режим II степена заштите обухвата баре које су стално под водом и повремено плављене баре

• режим II степена заштите сем наведеног обухвата и већи део Обедске баре

• режим III степена заштите иде до реке Саве и делом Обедске баре, средином реке Саве је граница заштитне зоне

• фауна риба у резервату је разноврсна али је редукована и угрожена

• присуство богате фауне риба има значај за очување генофонда рибљих врста и исхрану птица

Циљ:

• ради привођења намени за допунску исхрану ретких врста птица и развој спортског риболова подпомоћи ревитализацију рибњака код Обрежа

• стварање услова за нормалну миграцију рибљих врста из корита реке Саве у СРП “Обедска бара“

• израда средњерочног програма рибарства за риболовно подручје којим газдује ЈП „Војводинашуме“

• спречавање робокрађе и угрожавање рибљих врста

Мере:

• чистити баре у заштићеном подручју, посебно корито Обедске баре-водена огледала

• пермаментно уклањати и чистити канале од грања и осталог материјала (посебно Вок и Ревеницу) који се задржава у профилу канала и отежава проток воде. Наведено изводити ручно после сваке поплаве – „велике воде“

• наставити пројекат Ревитализација Потковице Обедске баре у зони Крстоношића окна

Начин спровођења:

- путем реализације средњорочног програма за риболовно подручје на овом простору
- годишњим програмима рибарства

Главне активности:

- придржавати се Акта о проглашењу заштите Специјалног резервата природе „Обедска бара“
- у режиму I и II степна заштите нема риболова изузев спортског
- у режиму III степена заштите и заштитној зони могућ комерцијални риболов у складу са средњорочним програмом рибарства
- организовати рибочуварску службу
- уредити риболовна места
- уредити приступе водотоцима
- постављање клупа, надстрешница, столова и ложишта
- риболовни туризам развијати у режиму III степена заштите

Процена трошкова:

- исказана у средњорочном програму за рибарство

Време реализације:

- континуирано 2021 – 2030

Носиоци:

- управљач

Коришћење осталих шумских производа

Према Уредби о заштити СРП“Обедска бара“, поред I, на подручју режима II и III степена забрањено је сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста.

Стање:

- за сада се у резервату спроводи коришћење лековитог биља, гљива, спроводи делимично пашарење (животиње и пчеле)
- не користи се трска
- коришћење осталих производа неадекватно

Циљ:

- остварити строго коришћење осталих производа и природних потенцијала у прописаним оквирима који не угрожавају примарну функцију специјалног резервата природе, уз остваривање максималног финансијског ефекта
- враћање реализованих финансијских средстава остварених кроз коришћење осталих производа за заштиту и унапређење заштићеног подручја.

Мере:

- стручна служба управљача прати предлаже мере за спровођење приоретних циљева

Начин спровођења:

- израда годишњег плана коришћења осталих шумских производа
- строго поштовање законских прописа и режима заштите приликом планирања и коришћења

Главне активности:

- обучити чуварску службу
- укључити локално становништво

Време реализације: - континуирано,
Носиоци:
• управљач
• завод за заштиту природе
• надлежне државне установе

Оптимални ниво и режим вода

Стање:
• Није урађен пројекат за одржавање оптималног нивоа и режима вода у резервату
• нарушене амбијеталне вредности заштићеног подручја
• недовршени инфраструктурни радови
Циљ:
• унапређење СРП и коришћење других потенцијала уређивањем простора
• контрола режима воде у окну Баре
Мере:
• израда студије водног режима СРП
• остваривање секундарних прихода туристичким понудама, усклађеним са Просторним планом подручја посебне намене
• успостављање повољног односа: бара, ливада, пашњака и шума
Процена трошкова: 2.500.000,00 дин.
Време реализације: до краја 2025 год.

Приоритетне мере и активности

Приоритетне мере и активности, обухватају мере и активности које ће се спроводити у заштићеним природним добрима на терену и канцеларији, покретањем иницијатива за заштиту и унапређење. Према законским основама усаглашавати посебне основе газдовања шумама и ловне основе са законским прописима који регулишу област заштите природе, покренути иницијативу за измену Уредбе о заштити СРП Обедска бара, усагласити са Законом о заштити природе и завршити теренске радове на заштити и унапређењу који проистичу из Пројекта: Ревитализација и промоција природних екосистема Купинских греда у Специјалном резервату природе Обедска бара 2008 год.).

Усаглашавање планских докумената са законским прописима

Стање:
- Усаглашене основе газдовања шумама ГЈ „Грабовачко-Витојевачко острво“, важи од 01.01.2020 до 31.12.2029 год., ГЈ“Купинске греде“, важи од 01.01.2012 до 31.12.2021 год., ГЈ“ Купински кут“, важи од 01.01.2013 до 31.12.2022. год., ГЈ“Матијевица–Кадионица“ важи од 01.01.2012 до 31.12.2021 год., ГЈ“Јасенска Белило“ важи од 01.01.2012 до 31.12.2021. год., ГЈ“Чењин-Обрешке ширине“ важи од 01.01.2013 до 31.12.2022. год.

Циљ:
- Приоритетно усаглашавање основе газдовања шумама са законским прописима који регулишу област заштите природе

Мере и начин спровођења:
- Спровођењем Уредбе о заштити СРП„Обедска бара“ део који третира област шумарства

Главне активности:

- Приликом израда основа газдовања шумама, консултовати се са Покрајинским заводом за заштиту природе
- Исходовати услове од Покрајинског завода за заштиту природе за сваку основу газдовање шумама
- Приликом израда основа газдовања шумама уносити услове заштите који су издати од Покрајинског завода за заштиту природе
- Током извођења радова поштовати прописане мере и услове заштите

Посебна средства:

- Овим Планом управљања се не процењују потребна финансијска средства

Време реализације:

- након истека сваке појединачне основе газдовање шумама

Носиоци:

- Управљач
- шумарски факултет
- Завод за заштиту природе

Усаглашавање Уредбе о заштити СРП Обедска бара са Законом о заштити природе

Доношењем Закона о заштити природе сл.гл.РС бр дошло је до промена у односу на раније важећи Закон о заштити животне средине (Сл.Гл.СР бр.) самим тим и постојећа Уредба о заштити СРП Обедска бара (рађена на основу Закона о заштити животне средине) треба да се са новим Законом о заштити природе. Наиме, у сада важећем Закону о заштити природе не постоји термин.... природно добро и категорије, режими степени заштите су измењени, природно добро се управља (а не стара). Уместо вишегодишњег програма заштите и развоја (важност 5 година) новим Законом о заштити природе се дефинише План управљања заштићеним добром чија је важност 10 година. У том смислу, Управљач, у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе ће у писменом облику код Владе републике Србије покренути иницијативу за усаглашавање Уредбе о заштити СРП „Обедска бара“ и важећег закона о заштити природе.

Усаглашавање ловних основа

Стање:

- Усаглашене ловне основе Купиник важи до 31.12.2024. год. и Каракуша важи до 31.12. 2024 године

Циљ:

- Усагласити ловне основе са законским прописима који регулишу област заштите природе

Мере и начин спровођења:

- Применом Уредбе о заштити СРП „Обедска бара“, део који третира ловство

Главне активности:

- Тражити услове заштите од Завода за заштиту природе и унети их у ловне основе
- Током спровођења ловних основа у пракси придржавати се прописаних мера и услова заштите

Наставак започетих радова по Пројекту Ревитализација и промоција природних екосистема Купинских греда у СРП Обедска бара (из 2008 год)

Стање: незавршено:

- Превођење у влажне ливаде путем сече стабала изношења отпада локација 62 оделење ГЈ „Купинске греде“ од мотела према селу Купиново око 24 ха, рубом „Потковице“, тзв. „пловна стаза“,
- Барска станишта-наставити чишћење рубова бара уклањањем грмља и дрвећа којим су обрасле депресије, на појединим барама уклањање наслага од органског материјала као и од седимената.
- Успостављање одговарајућег водног режима ради повољних услова за опстанак бара
- Одржавање кошењем или пашарењем очишћених рубова бара
- Формирање пешачке стазе која повезује Обрешко окно са КЕС код Мале Рогозите, Стаза шумски пут бара Грађеновача, Стаза Пландиште – Чењинске ливаде, стаза бара Кошарњача - Купиник
- Изградња осматрачница за туризам, едукацију и мониторинг на локлитетима: Широка бара, Чапља бара, Недозрела бара, Дебела гора у 1. Одељењу, Чењинске ливаде, Грађеновача бара.

Циљ, мере и главне активности:

- Одређене су пројектом ревитализације

Потребна средства:

- Процењена вредност 12.000.000,00 дин.

Време реализације: 2021-2030 год.

Носиоц:

- Управљач

Одржавање ревитализованих станишта и инфраструктурних објеката

Стање:

- До сада ревитализовано у влажне ливаде и пашњаке око 300 ха на осам локација
- Изграђено је острво птица и плутајућа платформа. Формирано је пет водених огледала на рубовима бара. Изграђено је девет нових осматрачница за посетиоце и три надстрешнице. Постављено је 9 смероказа 5 табли обавештења, 15 информационих табли и изграђено око 33 км туристичко едукативних стаза

Циљ:

- Сачувати ревитализовану површину влажних ливада и пашњака и инфраструктурне објекте ради унапређења заштите и развоја резервата

Мере и начин спровођења:

- Ангажовати сопствену механизацију и људство у одржавању влажних ливада и станишта као и инфраструктурних објеката
- Сваке три године заштити инфраструктурне објекте изграђене од дрвета премазивањем заштитним средствима
- По потреби, у узависности од угрожености санирати изграђена водена огледала, острво птица и туристичке стазе

Главне активности:

- Планом пашарења обухватити све ревитализоване влажне ливаде и баре и по потреби механизовано косачицом и ручно сваке године извршити тарупирање на свих осам локалитета а по потреби и ручно-моторном тестером посећи поново израсла стабла

Потребна средства:

- Одржавање влажних станишта, ливада и пашњака 8.000.000,00
- Одржавање инфраструктурних објеката 1.000.000,00

Време реализације: континуирано 2021 год. – 2030 год.
Носиоц:
- Управљач
- сточари

Обнављање спољних граница

Стање:
- Спољна граница резервата обележена 2012 год око 120 км
- Видљивост граница за сада је видљива, по потреби обновити границе према Правилнику о начину обележавања

Циљ:
- Видно обновити спољне границе и границе зона заштите

Мере и начин спровођења:
- Ангажовати стручно особље управљача у обнови обележавања граница

Главне активности:
- На терену у складу са Правилником о обележавању, управљач ће видно обновити границе Резервата да се ове преломне тачке догледају

Потребна средства:
- Материјал шаблони, четкице, фарба 100.000 динара
- Бруто ЛД радника 500.000 динара

Време реализације:
- у периоду од 2022 до 2025 , односно измене Уредбе о заштити СРП „Обедска бара“

Носиоц:
- Управљач

Унапређење капацитета управљача

Стручно усавршавање

Стање:
- услед савремених, брзих токова развоја друштва и модернизације, управљач настоји да своје кадрове и људски ресурс развија у складу са трендовима, захтевима и потребама управљања заштићеним подручјем
- Циљ:
- одрживо управљање резерватом
- унапређење постојећег стања екосистема

Мере:
- едукација, примери добре праксе, стручна усавршавања, међународна
- сарадња, сарадња са научним институцијама и сл.

Начин спровођења:
- учествовањем на семинарима, трибинама и конгресима
- стручна саветовања и усавршавања

Главне активности:
- усавршавања чуварске службе управљача
- усавршавање високо образованих кадрова управљача
- рад на едукацији и комуникацији са посетиоцима

Процена трошкова: 3.500.000,00 дин
Време реализације: - континуирано 2021 - 2030 год.
Носиоци:
- факултети

- научне и стручне устнове
- управљач

Техничко опремање управљача

Стање:

- Чуварска служба резервата је формирана (2 чувара заштићеног подручја)
- Обезбеђена службена униформа
- Недостају теренска возила, чамци, мотори, quad, двогледи, ГПС апарати, фото-апарати и сл.

Циљ:

- Обучити чуварску службу (едукацијом)
- Опремити чуварску службу (превозним средствима-мотори-чамци и слично)

Мере и начин спровођења:

- Обучавањем путем едукације
- Опремањем и куповином опреме

Главне активности:

- Организовањем курсева за едукацију
- Укључивањем стручњака управљача
- По потреби укључивањем Завода за заштиту природе и спољних стручних сарадника
- Ангажовањем у проналажењу извора финансирања за куповину пратеће опрема за чуваре природе

Потребна средства:

- Едукација чувара-радионице, предавања, теренски обиласци-300.000 дин
- Теренска возила, чамци, мотори, quad, двогледи, ГПС апарати, фото-апарати.....10.000.000 дин
- Пратећа опрема: униформе, заштитне кабанице, обућа, двогледи, ГПС апарати, фото-апарати..... 8.000.000 дин

Време реализације:

- За куповину пратеће опреме 2021-2030 год.

Носиоци:

- Покрајински завод за заштиту природе
- управљач
- Стручни сарадници
- Приступни фондови
- донације

Научно-истраживачки центар

Стање:

- на подручју резервата, као ни у близини нема природњачких центра
- нема простора за збирке, експонате, радове

Циљеви:

- сачувати и представити природне експонате
- окупити стручњаке из области заштите природе и научнике у циљу проучавања вредности и врста у резервату

Начин спровођења:

- у оквиру Визиторског центра оформити лабараторије

- израда примењивих пројеката за унапређење научно истраживачког туризма

Главне активности:

- организовање научних радионица
- едукација деце-Мрежа школа у заштићеним подручјима
- учествовање и припрема тема за учествовање
- прерастање у манифестацију међународног карактера

Процена трошкова: 2.000.000,00 дин

Време реализације: 2023 - 2030 год

Носиоци:

- научне институције
- организације за заштиту природе
- школе, факултети,
- управљач

12. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ ПРОСТОРА

Визиторски центар

Стање:

- постојећи хотел Обедска бара, руиниран и не ради,
- постојећи објекат не задовољава потребе савременог друштва
- израђена пројектно-техничка документација за рушење постојећег хотела и изградњу Визиторског центра
- потреба тржишта за угоститељским објектом
- потреба тржишта за истраживачким центром
- потреба за Визиторским центром за престављање природног и културног наслеђа
- богаство природних и културних вредности подручја
- развијена путна мрежа и близина великих градова
- недовољно искоришћени туристички понтенцијали подручја
- мали број посетилаца на годишњем нивоу, у односу на сличне понуде
- недовољан финансијски приход за одрживо управљање

Циљ:

- унапређење едукативних програма
- развој свести о заштити природе и значају природних вредности
- подизање еколошке свести посетилаца едукативним радом који ће директно утицати на значај у очувању природних реткости
- развој еко и етно туризма
- формирање центра за шумску медицину-шумски велнес
- остварење већих прихода од туризма
- повећање инвестиција за унапређење СРП „Обедска бара“
- могућност отварања нових радних места
- задовољити потребе тржишта за туристичким садржајем

Начин спровођења:

- рушење постојећег Хотела“Обедска бара“
- изградња Визиторског центра

Главне активности:

- поступци јавне набавке
- прибављање дозвола
- реализација рушења постојећег и изградња новог објекта

Процена трошкова: рушење постојећег хотела 9.500.000,00 дин.
Изградња Визиторског центра 600.000.000,00 дин.

Време реализације: од 2021 до краја 2024

Време реализације: од 2021 до краја 2027 године

Носиоци:

- управљач
- извођач радова

Објекти меке инфраструктуре

Начин спровођења:

- Спровођење концепције развоја
- Израда парцијалних пројеката

• Реализација парцијалних пројеката

Главне активности:

• Ревитализација деградираних станишта и превођење зараслих површина у влажне ливаде и пашњаке

• Сеча инвазивних врста, кошење машински и ручно, зељасте и жбунасте вегетације

• остварити оптималан однос бара, мочвара, ливада, пашњака и шума

• Наставак изградње инфраструктурних објеката (туристичких стаза, осматрачница, надстрешница, едукативних садржаја за децу, терапијски врт, водених огледала и слично)

Процена трошкова: 7.500.000,00 дин

Време реализације: - континуирано 2021 - 2030 год.

Носиоци:

• Управљач

• Спољни стручни сарадници

• Покрајински авод за заштиту природе

Одржавање постојећих и изградња нових наменских осматрачница за едукацију, туризам и мониторинг на локацијама Широка бара, Чапља бара, Недозрела бара, Дебела гора 1 одељење, Чењинске ливаде, Грађеновача бара

Стање:

• изграђено 9 осматрачница

• током низа година неопходно одржавање и поправка

• на ревитализованим влажним стаништима изграда осматрачница је неопходна – посматрање птица, естетика пејзажа, ректрација

• богаство природних и културних вредности подручја

• развијена путна мрежа и близина великих градова

• недовољно искоришћени туристички понтенцијали подручја

Циљ:

• мониторинг птица, влажних ливада, шума, заштита од пожара

• унапређење едукативних програма

• развој еко и етно туризма

• остварење већих прихода од туризма

• могућност отварања нових радних места

Начин спровођења:

• израда пројекта

• реализација

Главне активности:

• припрема терена

• изградња дрвених конструкција

• реализација

Процена трошкова: 2.000.000,00 дин

Време реализације: до краја 2027 године

Носиоци:

• управљач

• извођач радова

Одржавање постојећих и трасирање нових едукативно-рекреативних стаза-стаза која повезује 1 одељење у Дебелој гори са КЕС-кружна едукативна стаза, стаза која повезује споменик са етно-кућом у Купинову, стаза која повезује шумски пут са

баром Грађеновачом, стаза која повезује Пландиште са Чењинским ливадама, стаза која повезује Кошарњачу са Купиником

Стање:
- изграђено 7 стаза
- током низа година неопходно одржавање, поправка и сигнаиација и мобилијар

Циљ:
- оогаћена туристичка инфраструктура
- унапређење едукативних програма
- развој еко и етно туризма, рекреативног и здравственог
- остварење већих прихода од туризма

Начин спровођења:
- трасирање стаза
- израда стаза

Главне активности:
- чишћење трасираних стаза
- обележавање-сигнализација и мобилијар
- реализација

Процена трошкова: 1.000.000,00 дин
Време реализације: до краја 2028 године
Носиоци:
- управљач

Ревитализација шуме у 1. Одељењу, ГЈ "Купинске греде", у циљу обезбеђења спровођења програма еко-туризма и шумског велнеса

Стање:
- велики број презрелих стабала која су крта, ломљива са трулим кореновим системом
- велики ризик од пуцања грана и изваљивања стабала
- угрожена безбедност посетилаца
- угрожена обнова храста лужњака са пратећим врстама

Циљ:
- омогућити безбедан боравак посетиоцима у шуми у оквиру рекреативно—здравствених и едукативних програма
- очувати опстанак аутохтоне шуме храста лужњака и богаство диверзитета
- очувати репрезентативност и аутентичност плавних шума храста лужњака

Начин спровођења:
Главне активности:
- теренска мерења
- израда извођачког пројекта санације-предлог мера
- реализација санације

Процена трошкова: 2.000.000,00 дин
Време реализације: од 2021 до 2022 године
Носиоци:
- управљач, извођач радова

Културна баштина

Да би се потенцијална културна баштина што боље представила јавности, неопходно је укључивање релеватних субјеката; музеја, завода, туристичких организација, локалног становништва и управљача у циљу израде свеобухватне студије за њихову презентацију и израду мини пројеката након чега би се приступило њиховој реализацији.

Обнова тврђаве Купиник

Стање:

- Влада Републике Србије је донела је решење којим се утврђује јавни интерес за експропријацију непокретности, ради изградње-реконструкције тврђаве Купиник, у складу са планом детаљне регулације археолошког локалитета Тврђава Купиник,
- Израђен План детаљне регулације археолошког локалитета Тврђава Купиник,
- Тврђава Купиник- разрушени остаци
- Обновљен комплекс етно кућа-породице Путник у Купинову-формирана Амбијентала целина етно парк Кипиново који обухвата етно кућу Путник са окућницом, још седам окућница у околини и Цркву Св.Луке.
- Саниран терен локалитета тврђаве Купиник
- неискоришћено богаство културне баштине које са природним вредностима чини јединствену целину

Циљ:

- Проширење туристичке понуде на околне културно историјске садржаје и археолошке локалитете
- Стварање прихода из ове области

Мере:

- организација креативних радионица
- организација еколошких и археолошких кампова, ликовних колонија, стварање богатијих понуда

Време спровођења – у континуитету 2021 – 2030 г.

Потребна финансијска средства: не процењује се

Носиоци:

- Музеји
- Заводи
- Туристичке организације
- Локално становништво
- Управљач

Изградња комплекса Споменик

Стање:

- Споменик Принцу Рудолфу-разрушени остаци
- Саниран терен локалитета Споменик
- неискоришћено богаство културне баштине које са природним вредностима чини јединствену целину
- Израђен План детаљне регулације локалитета „Споменик“уз СРП Обедска бара, КО Ашања(сл.лист општина Срема, бр. 6/2019)

Циљ:

• Проширење туристичке понуде на околне културно историјске садржаје и археолошке локалитете
• Стварање прихода из ове области
Мере:
• организација креативних радионица
• организација еколошких и археолошких кампова, ликовних колонија, стварање богатијих понуда
Време спровођења – у континуитету 2021 – 2030 г.
Потребна финансијска средства: не процењује се
Носиоци:
• Музеји
• Заводи
• Туристичке организације
• Локално становништво
• Управљач

Туризам и систем посећивања

Стање:
- Недвољно развијена туристичка понуда и туристички производи
- Недовољно развијени руристички садржаји
- Лоша инфраструктура
- Лоша туристичка сигнализација

Циљ:
- Обогатити туристичку понуду
- Ојачати приватни сектор у локалној заједници
- Постићи економску добит
- Утицати на позитиван развој подручја

Начин спровођења:
- спроводити на основу Просторног плана подручја посебне намене за Обедску бару
- омогућити стручно усавршавање и едукацију стручног особља, чувара и водича)

Главне активности:
- едукативно-образовни програм (зона А)
- развој рекреативног туризма (вожња чамцима, кануима, бициклима, катамараном, јахање и др.)
- наставак изградње и завршетак започетих инфраструктурних објеката
- контрола кретања и активности посетилаца у резервату

Процена трошкова: 2.500.000,00 дин
Време реализације: - континуирано 2021 - 2030 год.
Носиоци:
- управљач
- стручне установе

13. СТУДИЈСКУ (ИСТРАЖИВАЧКУ), ПРОГРАМСКУ, ПЛАНСКУ И ПРОЈЕКТНУ ДОКУМЕНТАЦИЈУ ПОТРЕБНУ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ

Сва неопходна планска документација је наведена у оквиру свих приоритетних активности у поглављима 9., 10., 11. и 12., те у овом поглављу се иста неће посебно обрађиати нити наводити.

14. ОБЛИЦИ САРАДЊЕ И ПАРТНЕРСТВА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ

Виталан значај и интерес за заштићено природно подручје представља усаглашени и заједнички рад као сарадња свих субјеката који су надлежни или заинтересовани за заштиту коришћења и развој природних вредости подручја, односно спровођење појединих обавеза, прописа доношења планова и развоја подручја.

У циљу размене искустава и прикупљања нових сазнања управљач заштићеног природног добра Обедска бара планира сарадњу са осталим управљачима заштићених природних добара, превасходно у оквиру Предузећа (ШГ Нови Сад, Панчево и Сомбор) као и са:

- Националним парком „Фрука гора“, који је у најближем окружењу
- Осталим заинтересованим управљачима заштићених природних добара у Војводини и Србији

У оквиру планиране сарадње сем размене искустава и стечених знања, планом управљања се предвиђа бар једном квартално посета и обилазак заштићеног природног добра којим управља други управљач. Исто тако наставиће се сарадња са надлежним институцијама- надлежним Министарствима. Покрајинским секретаријатима, Заводима за заштиту природе, Невладиним организацијама, Младим истраживачима Србије, научним институцијама и локалним становништвом.

Развој сарадње са националним и међународним институцијама, организацијама и фондацијама, у области заштите природе и одрживог развоја

Стање:

- у току је реализација међународног пројекта – уклањање инвазивних врста из заштићеног подручја
- до сада реализовано преко 30 националних и преко 5 међународних пројеката
- аплицирано за два међународна пројекта

Циљ:

- ублажавање последица глобалног загревања
- унапређење постојећег стања екосистема
- унапређење водног режима
- обогаћивање туристичког садржаја

Начин спровођења:

- учешће на позивима и конкурсима пројката заштите природе, туризма и сл.

Главне активности:

- писање пројеката за заштиту природе
- реализација

Процена трошкова: 500.000,00 дин

Време реализације: од 2021 до 2030 године

Носиоци:

- управљач

Развој сарадње са локалним самоуправама, мештанима и удружењима грађана који се баве заштитом природе и одрживим/традиционалним коришћењем простора и ресурса (сточари, пчелари..)

Стање:

- успостављена сарадња са Општином Пећинци и Туристичком организацијом општине Пећинци
- успостављена сарадња са локалним удружењима-„Мајка Ангелина“, „Зелени поглед“, „Ликовна колонија“, и др.
- Основана Мрежа школа у заштићним подучјима

Циљ:

- чврста сарадња свих заинтересованих страна у циљу очувања и унапређења заштићеног поучја
- одрживо управљање заштићеним подручјем
- одрживо коришћење екосистемских услуга резервата
- економски развој локалног становништва као бенефит од заштићеног подручја

Начин спровођења:

- ангажовање стручних лица за анализу потнцијала и изрду књиге маркетинга,
- организација радионица за едукацију

Главне активности:

- чишћење трасираних стаза
- обележавање-сигнализација и мобилијар
- укључивање локалног становништва које гравитира ка резервату у организовању трибина из ове области како би оно нашло интерес у запошљавању
- реализација

Процена трошкова: 300.000,00 дин

Време реализације: континуирано 2021- 2030 године

Носиоци:

- управљач
- спољни сарадници, стручне организације

15. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Директна промоција

Стање:

- Урађене су значајне активности на промоцији СРП Обедска бара-промо филмови, банери, флајери, лифлети, брошуре, мајице, магнети и сл.
- Направљена туристичка понуда, програми едукације, радионице, шетње, програм шумске медицине
- Изграђен инфо-центар и парк за посетиоце
- Урађена Монографија о Обедској бари
- Значајно развијена културна еколошка свест посетилаца, становништва и управљача
- постоји потенцијал за истраживачки рад из ове области
- недовољног штампаног материјала
- недовољна промоција заштићеног добра путем електронских медија

Циљ:

- промоција, посета и развој потенцијала за научно истраживачки рад, подизање културно-еколошке свести локалног становништва

Мере:

- Установити дан резервата 12. август
- израда и штампање пропагадног материјала, видео записа, WEB презентација, организовање стручних трибина, радионица учешће на сајмовима – Лотист, Новосадско пролеће, Фестивал науке, Фестивал цвећа, Сајам туризма и сл., промоција кроз друштвене мреже.

Процена трошкова: 2.000.000,00 дин.

Време реализације: 2021-2030

Израда маркетинг плана-књиге стандарда и дизајна

Начин спровођења:

маткетинг стручњаци предлажу начине промоције и то дефинишу књигом стандарда и дизајна, која обухвата:

- штампање материјала летке, флајери, плакати, туристичке карте
- промоција путем електронских медија
- израдити промотивне материјале прикладне за презентацију заштићеног подручја путем електронских медија
- промоција путем мултимедијалних презентација, изложби, сајмова
- осмислити савремене садржаје

Главне активности:

- израда маркетинг плана
- контактирати туристички сектор у вези штампања материјала
- израдити тематски план за промоцију путем електронских медија
- дистрибуирати материјал
- стално ажурирање и унапређивање web – странице резервата
- промоција путем радиа, ТВ, путем директних контаката и слично

Процена трошкова: 7.000.000,00 дин

Време реализације: континуирано 2021 - 2030 год.

Носиоци:

- Управљач
- Сарадници: фотографи, сниматељи, дизајнери, научници, туристички сектор

Учешће јавности

Сарадња управљача и јавности

Стање:

- богатство природних вредности
- богасто куплтурно-историјско наслеђе
- изграђена туристичка инфраструктура и објекти у циљу туристичке понуде
- недовољна и неадекватно искоришћена богаства свих туристичких потенцијала
- Управљач је формирао службу за рад са посетиоцима
- Основана мрежа школа у заштићеном подручју
- Улога управљача у обавештавању јавности и афирмацији заштићеног подручја недовољна

Циљ:

- едукација деце и одраслих
- развој едукативног туризма
- развој етно и еко туризма
- развој рекреативног туризма
- развој превентивног здравственог туризма
- развој наутичког и риболовног туризма

Мере:

- оспособљавање стручног кадра управљача, за организацију, реализацију и презентацију туристичког садржаја
- изградња и опремање простора
- едукација локалног становништва и њихово укључивање кроз подршку изградње смештајних капацитета, гастро понуде, производе домаће радиности

Начин спровођења:

- Развијати сарадњу са управљачима осталих заштићених подручја њихово евентуално укључивање у рад СРП“Обедска бара“
- Чвршће повезивање у рад са локалним заједницама
- Едукација локалног становништва
- успостављање честог контакта управљача са медијима у циљу обавештавања и едукацију јавности
- оглашавање у новинама, медијима и интернет презентацијама

Главне активности:

- основати Савет СРП кога ће чинити (Управљач, стручни, научни радници, представници невладиних организација и локалног становништва)
- организовати састанке са локалним становништвом и презентовати планове и резултате рада на заштићеном добру
- организовати међународну прославу – влажних станишта
- редовно извештавати медије о раду у СРП

Процена трошкова: 1.000.000,00 дин

Време реализације: континуирано 2021 - 2030 год.
Носиоци:

- Управљач, стручне институције
- партнери: локално становништво, невладине организације, медији

16. АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА СПРОВОЂЕЊУ ПЛАНА СА ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И НАЧИН ОЦЕНЕ УСПЕШНОСТИ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ

Област спровођења Плана управљања је одређен циљевима и мерама управљања, као и делатношћу којом се предузеће бави односно важећих законских прописа. План за време трајања 2021-2030 године обухвата заштиту, унапређење и коришћење заштићеног добра. Финансирање се процењује, а извори за финансирање плана су доступни фондови, донатори, управљач и други субјекти.

У претходним поглављима је дата динамика активности за сваку област појединачно.

Оцена успешности ће искључиво зависити од обезбеђених финансијских средстава за реализацију годишњих програма управљања.

17. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ДРУГЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА

Планом управљања Специјалним резерватом природе „Обедска бара“ је извршена процена трошкова заштите и развоја Резервата и потенцијални извори финансирања. Сви трошкови, осим трошкова који настају у шумарству, ловству и рибарству, процењени су на основу садашњих вредности као например: Бруто зараде особља задужених за спровођење режима заштите у резервату, вредност опреме, вредност материјала, радни дан машина и слично.

Планом управљања за изворе финансирања предвиђена су средства која треба да се обезбеде путем доступних фондова, донација средства управљача, путем конкурса са израђеним пројектима и других извора.

Годишњим Програмом управљања ће бити тачно одређена локација-место извођења радова, динамика (квартала) и процењена финансијска средства потребна за њихово извођење. Узимајући у обзир значај заштићеног подручја Обедска бара, неопходно је да се за обезбеђивање процењених финансијских средстава ангажују сви субјекти, посебно државне институције и управљач како би се исти у потпуности и реализовао.

Табела 1. Процена потребних финансијских средстава за спровођење плана управљања (2021-2030 год.)

Ред. Број	Област за финансирање	Износ процењених финансијских средстава (дин)
6.1.1.	Научно истраживачки и образовни рад	15.500.000 дин
6.1.2.	Активне мере заштите екосистемских станишта и врста	387.500.000 дин
6.1.3.	Изградња инфраструктуре	620.000.000 дин
6.1.4.	Сарадња	800.000 дин
6.1.5.	Унапређење капацитета управљача	23.800.000 дин
6.1.7.	Уређење и развој простора	4.500.000 дин
6.1.9.	Промоција СРП“Обедска бара“	9.000.000 дин
6.1.10	Учешће јавности	1.000.000 дин
6.1.12	Туризам и систем посећивања	2.500.000 дин
6.2.4	Наставак започетих радова по Пројекту ревитализација и промоција природних екоситема Купинских греда у СРП ОБ(2008 год.)	12.000.000 дин
6.2.5	Одржавање ревитализованих станишта и инфраструктурних објеката	9.000.000 дин
6.2.6	Обнављање спољних граница	600.000 дин
	Не предвиђени трошкови	65.172.000 дин
	Укупно процењени трошкови за спровођење Плана управљања	**1.151.372.000 дин**

Из наведене табеле се види да у обзир нису узети трошкови који настају у области шумарства, ловства и рибарства. Осим тога, процењени су највећи трошкови за Изградња инфраструктуре-Визиторски центар и то са 53,85% од укупно процењених трошкова. Други по величини су процењени трошкови потребни за Активне мере заштите екосистемских станишта и врста и они износе 33,65% од укупно процењених трошкова за спровођење Плана управљања. Остали трошкови учествују са 12,5% од укупно процењених што представља и реалан однос полазећи од до сада уложених финансијских средстава у заштиту и развој СРП „Обедска бара“.

У табели 2 процењује се утрошак процењених финансијских средстава по годинама и планираним видовима радова.

Табели 2. Процена потребних финансијских средстава за спровођење Плана управљања по годинама (2021-2030 год)

ИЗНОС ПРОЦЕЊЕНИХ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА												
Ред. број	Област финансирања	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Укупно 2021-2030
6.1.1	Научно истраживачки и образовни рад	2497619	2497619	2497619	2164285	2164286	1164286	1164286	450000	450000	450000	15500000
6.1.2	Активне мере заштите екосистемских станишта и врста	38433333	38433333	39120834	38787500	38787500	38787500	38787500	38787500	38787500	38787500	387500000
6.1.3	Изградња инфраструктуре	4327381	4327381	124327380	121160714	121160714	121160715	121160715	875000	750000	750000	620000000
6.1.4	Сарадња	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	800000
6.1.5	Унапређење капацитета управљача	2180000	2180000	2430000	2430000	2430000	2430000	2430000	2430000	2430000	2430000	23800000
6.1.7	Уређење и развој простора	1500000	1500000	500000	500000	500000	-	-	-	-	-	4500000
6.1.9	Промоција СРП“Обедска бара“	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	9000000
6.1.10	Учешће јавности	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	1000000
6.1.12	Туризам и систем посећивања	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	2500000
6.2.4	Наставак започетих радова по Пројекту ревитализација и промоција природних екоситема Купинских греда у СРП ОБ(2008 год.)	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	12000000
6.2.5	Одржавање ревитализованих станишта и инфраструктурних објеката	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	9000000
6.2.6	Обнављање спољних граница	150000	150000	150000	150000	-	-	-	-	-	-	600000
	Не предвиђени трошкови	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	65172000 дин
	Свега процењени годишњи трошкови	**59035533**	**59135533**	**178973033**	**175139699**	**174989700**	**173489701**	**173489701**	**52489700**	**52364700**	**52364700**	**1.151.372.000 дин**

Напомена: Ако се на укупан износ процене дода, не предвиђени трошкови од 6%, добија се износ од 1.151.372.000 динара (једнамилијардастопедесетједанмилионтристаседамдесетдвехиљаде динара)

Табели 3. Процена потребних финансијских средстава за спровођење Плана управљања по годинама (2021-2030 год) по

ИЗНОС ПРОЦЕЊЕНИХ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА												
Ред. број	Област финансирања	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Укупно 2021-2030
А.	**Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја**	**2140000**	**2140000**	**2265000**	**2265000**	**2115000**	**2115000**	**2115000**	**2115000**	**2115000**	**2115000**	**21500000**
А1	Чуварска служба	1090000	1090000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	11900000
А2	Одржавање заштићеног подручја	150000	150000	150000	150000	-	-	-	-	-	-	600000
А3	Презентација заштићеног подручја	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	9000000
Б	**Управљање посетиоцима**	**4657381**	**4657381**	**124657380**	**121490714**	**121490714**	**121490715**	**121490715**	**1205000**	**1080000**	**1080000**	**623300000**
Б1	Изградња улазних станица	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Б2	Изградња центара за посетиоце и едукативних центара	4327381	4327381	124327380	121160714	121160714	121160715	121160715	875000	750000	750000	620000000
Б3	Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	250000	2500000
Б4	Штампање материјала намењеног посетиоцима	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	800000
В	**Регулисање имовинско правних односа**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
В1	Надокнада за ускраћивање права коришћења	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
В2	Накнада за нанету штету	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Г	**Праћење и унапређење стања заштићених подручја**	**44120952**	**44120952**	**44933453**	**44266785**	**44266785**	**54201786**	**54201786**	**42552500**	**42552500**	**42552500**	**87150000**
Г1	Мониторинг	1090000	1090000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	1215000	11900000
Г2	Реинтродукција, реколонизација	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Г3	Рекултивација и др.	38433333	38433333	39120834	38787500	38787500	38787500	38787500	38787500	38787500	38787500	387500000
Г4	Рекултивација – наставак акт.	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	1200000	12000000
Г5	Рекултивација - одржавање	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	900000	9000000
Г5	Управљање популацијама	2497619	2497619	2497619	2164285	2164285	1164286	1164286	450000	450000	450000	15500000
Д	**Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса**	**1500000**	**1500000**	**500000**	**500000**	**500000**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**4500000**
Д1	Материјални трошкови управљача на изради	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	просторних планова											
Д2	Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	1500000	1500000	500000	500000	500000	-	-	-	-	-	4500000
Д3	Пројекти и програми у области шумарства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Д4	Пројекти и програми у области ловства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Д5	Пројекти и програми у области рибарства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Д6	Пројекти и програми у области туризма	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Д7	Пројекти и програми у области пољопривреде	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Е	Остали некатегорисани послови											
Е1	Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др. за потребе противпожарне заштите)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Е2	Други послови	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	6517200	65172000
Е3	Други послови	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	100000	1000000
	Свега процењени годишњи трошкови	**59035533**	**59135533**	**178973033**	**175139699**	**174989700**	**173489701**	**173489701**	**52489700**	**52364700**	**52364700**	**1151372000**

Напомена: Највећи део средстава ће бити обезбеђен из сопствених средстава и прихода од накнада. Средства за изградњу визиторског центра ће бити обезбеђена из донаторских средстава.

У табели бр.2. се види да су процењена средства за финансирање Плана управљања највећа у периоду 2023-2027 године Што је оправдано. Наиме, за тај период се планирна изградња Визиторског центра. За преостале године процењени трошкови су приближно исти јер је њихова намена одржавање ревитализованих површина и изграђених инфраструктурних објеката, као и евентуалан завршетак радова који због одређених разлога нису извршени.

Заступник огранка ШГ „Ср. Митровица"

Драган Вулин, дипл. инж. шум.